

170/5

ఆ స్పర్శ యోగము

ఆ నే

శ్రీ మద్భగవద్గీత

రాజయోగము

ప్రథమ భాగము

(6 అధ్యాయములు)

వ్యాఖ్యాత :

శ్రీ దయానంద పాన్నాల రాజయోగి,

శికింద్రాబాద్.

ACK

5259

కాపీరైట్]
రిజిస్టర్డ్]

వెల 4/-

కురుపాండవ సంగ్రామంలో దుర్యోధనుని పక్షం వహించి తమతో యుద్ధముచేయుటకై వచ్చినవారెవరో నవలోకించు అర్జును నకు వృద్ధుడగు భీష్మ పితామహుడును, ధన్వద్వా గురువగు ద్రోణా చార్యులు, గురువుతుండగు నశ్వద్ధామయును, పినతండ్రిలు. బావ మరదులు మొదలగు బంధువులు కనబడిరి. కేవలం రాజ్య సంపాద నకై వీరి నందరిని జంప నుద్యుక్తులమైతిమి గదా యను విషాదము మనమన నుద్భవిల్లి అర్జునునకు మిక్కిలి చిత్త విఘ్నోభముకలెను.

తొత్రి ధర్మమొకవంక యుద్ధమునకు ప్రోత్సహించుచుండ మరొకవంక పితృభక్తి, గురుభక్తి బంధుప్రేమ, పాపభయము నాతని వెనుకకు లాగుచుండెను. ఈ సంకటమున బడిన అర్జునుడు కర్తవ్య మేదియో తోచనివాడై

శ్లో॥ కార్పణ్య దోషోపహత స్వభావః
పృచ్ఛామిత్వాం ధర్మ సమ్మూళచేతాః
యచ్ఛ్రేయ న్నన్యన్నిశ్చితం బ్రాహ్మితన్తే
శిష్యస్తేహం శాధిమాంత్యాం ప్రపన్నమ్ ॥

శ్లో॥ సహిప్ర పశ్యామి మమాప నుద్యాత్
యచ్ఛోక ముచ్ఛోషణ మింద్రియాణామ్
అవాప్య భూమావసపత్న మృద్ధమ్
రాజ్యం సురాణామపి చాధిపత్యమ్ ॥

అనగా న్యాయాన్యాయ విచార రహిత మనస్కుడగు నేను నిన్నడగుచున్నాను. నిశ్చయపూర్వకముగా నది నాకు చెప్పము. నేను నీకు శిష్యుడను, శరణాగతుడను. నాకపదేశింపుము. పృథ్వియందు శత్రుశూన్యమై సర్వసంపదలతోనున్న రాజ్యముగానీ, లేక దేవత లపై నధికారముగల స్వర్గరాజ్యముగాని లభించినను నాకు యీ యుద్ధమువలదు. ఇంద్రియములను తిపింపచేయు యీ శోకము నివారించు నుపాయము కనుగొనజాలకున్నాను అని అర్జునుడు శ్రీ కృష్ణుని

శరణుజొచ్చెను. భగవంతుడప్పునునకు గీ తో ప దే శ ము తేసెను
యుద్ధముచేయనొల్లనని అశ్రు శాశ్రుమలను జారవిడచిన ఆ అర్జు
నుడే నిజేచ్ఛచే చివరకు యుద్ధముసేయుటకు పూనుకొనునట్లుచేసెను.
గీతలలోనున్న రహస్య మిదియే.

శ్లో॥ సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ మామేకం శరణం వ్రజ
అహంత్యాం సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి మామహమ్॥

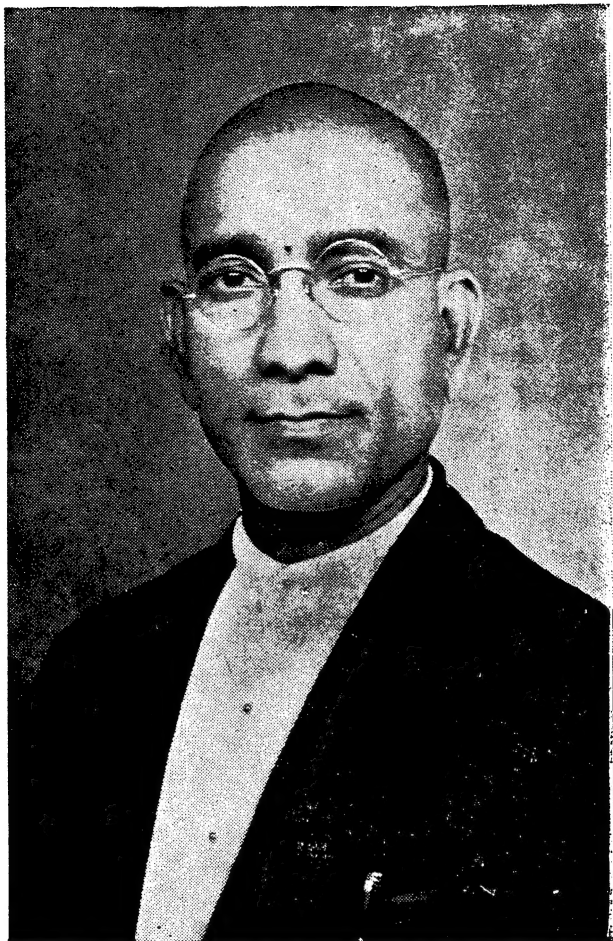
అర్జునా! ప్రవృత్తి నివృత్తి ధర్మములను పాటించువారు, జనన
మరణ ప్రవాహమునుండి విడివడకుండా దుఃఖముల బొందుచున్నారు.
ఒకరి నిర్ణయ మొకరికి సరిపడదు. కనుక నీవు ఆ ధర్మాధర్మముల
నన్నింటిని పరిత్యజించి గర్భ, జన్మ, జరా, మృత్యువర్జితమగునన్నా
శ్రయింపుము. నేను నీకు ధర్మాధర్మ రూపములగు పుణ్యపాపముల
నుండి విముక్తి కల్గింతును. శోకింపకుము యని గీ తో ప దే శ ము
సమాప్తి గావింపబడినది. గీతయందలి పుష్కరమోపసంహారిములివియే.

ప్రవృత్తి నివృత్తి రహిత ప రి పూ ర్ణ పద్ధతి తెలియనివారు
కొందరు “తత్త్వమసి” వాక్యమును ఛాందోగ్యమునుండి గ్రహించి
గీత, త్వం, తత్, అసి అను పదార్థ నిర్ణయముగావించెనని నిర్ణయించి
నారు. కొందరు, కర్మ భక్తి లేక జ్ఞాన పద్ధతులలో నొకదానినే
గీత నిర్ణయించినదనియు, మరికొందరు జ్ఞాన కర్మ సముచ్చయ పద్ధ
తిగా భగవానులు గీత ప్రబోధించిననియు, తమ తమ మత నిర్ణయ
పద్ధతుల విడువలేక. భగవంతుని నిర్ణయ విధానము తెలుసుకోక నిర్ణ
యించినారు. ఆభాష్యము లొకదాని కొకటి సంబంధము లేక
“యెవరికివారే యమునాతీరే” నను పద్ధతిగా నున్నవి. సర్వ ధర్మ
ములు పరిత్యజించి నన్నొక్కనినే శరణువేడుమని భగవానుడు నొక్కి
చెప్పియున్నాడు. కనుక కర్మ త్యాగము, కర్మఫలత్యాగము గాక,
కర్తృత్వ త్యాగ పద్ధతిగా కర్మాచరణ మొనర్చుమని గీత ప్రబోధించు
చున్నదని సిద్ధాంతము.

ఇట్లు

పీఠాధిపతి : దయానంద పొన్నాల రాజయోగి, (వ్యాఖ్యాత)

శ్రీ శివరామదీక్షిత ఆచలగురు వీరాధిపతి

శ్రీ మదవలముడి దయానంద
సో న్నా ల రా జ యో గీ ం దు య ,
(గ్రంథకర్త.)

స్తోత్ర శ్లోకాః

- శ్లో॥ కృష్ణం కమల పతాగ్రిక్షం, పుణ్యశ్రీవణ కీర్తనమ్,
వాసుదేవం జగద్యోనిం । నౌమినారాయణం హరిమ్॥
- శ్లో॥ కృష్ణాయ యాదవేంద్రాయ జ్ఞానముద్రాయ యోగినే,
నాథాయచక్రిణీశాయ । నమో వేదాంత వేదినే॥
- శ్లో॥ స్రవన్న పారిజాతాయ । వేత్రతోత్రైక పాణయే,
జ్ఞానముద్రాయ కృష్ణాయ గీతామృత దుహేనమః॥
- శ్లో॥ నారభ్య మద్భునస్యాజౌ, కుర్వన్ గీతామృతందదా,
లోకత్రయోపకారాయ, తస్మైకృష్ణాత్మనేనమః॥
- శ్లో॥ ఏకంశాస్త్రం దేవకీపుత్రగీత । మేకోదేవో దేవకీపుత్రీవచ
ఏకోమంతో దేవకీపుత్రనామ! కర్మాప్యేకం దేవకీ పుత్రసేవా॥

—....—

శ్రీ గీతా మహా త్క్యము

ద రో వా చ :

శ్లో॥ భగవన్! పరమేశాన! భక్తిరవ్యభిచారిణీ.

ప్రార్థం భుజ్యమానస్య; కథంభవతిహేపభో!॥

1

భూదేవి పలికెను. భగవంతుడా, పరమేశ్వరా, ప్రభూ ప్రార్థము ననుభవించు మనుష్యులకు జనన మరణ రహిత అచల స్థితి యెట్లు లభింపగలదు.?

శ్రీవిష్ణుఁడవాచ :

శ్లో॥ ప్రార్థం భుజ్యమానోఽపి గీతాభ్యాసరతః సదా,
సముక్తఃససుఖీలోకే కర్మణానోపలిప్యతే॥

శ్రీవిష్ణువు చెప్పెను. పారబ్ధ భోగియగు మనుష్యుడు యెల్లప్పుడు గీతలను అభ్యసించు చుండెనేని యిహలోకముననే ముక్తుడై సుఖించును కర్మమునందు లిచ్చుడు కాకుండును.

శ్లో॥ మహాపాపాది పాపాని గీతాధ్యానం కరోతిచేత్ |

కృచిత్రస్పర్శం సకుర్వంతి నశినీదత మంబువత్ || 3

గీతాధ్యాన మొనర్చు చుండిన యెడల పద్మపత్రమును నీరు అంటజాల నట్లు, మహాపాపములును అతిపాపములును గూడ అంటజాలవు అనగా నీటియందు పుట్టిన పద్మ పత్రమును నీరు యెల్లు అంటజాలదో అదే పద్ధతిగా పారబ్ధ కర్మాను భవమునకు పుట్టిన మనుష్యుని, కర్మ అంట జాలదు.

శ్లో॥ గీతాయాః పుస్తకం యత్ర యత్రీపాతః ప్రవర్తతే,

తత్రీసర్వాణి తీర్థాని ప్రయాగాదీని తత్రతనై || 4

శ్లో॥ సర్వేదేశాశ్చ ఋషయో యోగినః పన్నగాశ్చయే,

గోపాలా గోపికాశ్చాపి నారదోద్ధవపార్షదైః || 5

సహయోజాయతే శీఘ్రం యత్రీ గీతా ప్రవర్తతే ||

యెచ్చట గీతా గ్రంథముండునో, (గీతాధనము వుండునో) మరియు నెచ్చట గీతా పాఠము రీతిగా ప్రవర్తన జరుగునో అచ్చట ప్రయాగాది సర్వతీర్థములు వెలయు చుండును. మరియు అచ్చట సమస్త దేవతలును ఋషులును యోగులును, పన్నగులును, నారదుడును పుద్గవుడును, పార్షద సహితులగు గోపాలుడను గోపికలును వుండురు. గీతాపఠనము జరిగెడుచోట వీరిసాహాయ్యము శీఘ్రముగనే లభించును

శ్లో॥ యత్రీగీతావిచారశ్చ పఠనం పాఠనం శ్రుతమ్,

తత్రీహం నిశ్చితం పృథ్వి! నివసామి సదైవహి || 6

ఓ భూదేవి గీతలు విచారింపబడెడు తావునను గీతా పఠన పాఠన శ్రీవణములు జరిగెడు చోటను నేను సర్వదా వాసమొనర్తునని నీవు నిశ్చితముగా గ్రహింపుము.

శ్లో॥ గీతాశ్రయోఽహంతిష్ఠామి గీతామేచోత్తమం గృహమ్ |

గీతాజ్ఞానముచాశ్రిత్యత్రీన్లోకాన్పాలయామ్యహమ్ || 7

గీతయే నాకాశ్రియము. గీతయే నాకు వుత్తమమగు గృహము. గీతాజ్ఞానము ననుసరించియే నేను త్రిలోకములను పాలించు చున్నాను.

శ్లో॥ గీతాయే పరమా విద్యాబ్రహ్మ రూపా నసంశయః |

అర్థమాతాక్షరా నిత్యా స్వనిర్వాచ్య పదాత్మికా || 8

గీత నన్ను గురించి తెల్పుడి పరవిద్యయును బ్రహ్మరూపమును అయి యున్నది ఈ గీతా జ్ఞానము అవాంగ్మానస గోచరమును వినాశ రహితమును నిత్యమును అనిర్వాచ్యమును అను విషయమున సందేహము లేదు.

శ్లో॥ చిదానందేన కృష్ణేనప్రోక్తా స్వముఖతోఽర్జునమ్ |

వేదత్రయీ పరానంద తత్త్వార్థ జ్ఞానసంయుతా || 9

వేదస్వరూపమును పరమానంద ప్రదమును తత్త్వజ్ఞాన బోధకమును అగు గీతను శ్రీ కృష్ణుడు స్వయముగా అర్జునునకు బోధించినాడు.

శ్లో॥ యోష్టాదశజపేన్నిత్యంసరో నిశ్చలమానసః |

జ్ఞానసిద్ధింసలభతే తతోయాతి పరంపదమ్ || 10

గీతను దానియందలి నిర్ణయ పద్ధతిని జేలసుకొని నిశ్చల చిత్తమున పఠించు వ్యక్తి, జ్ఞాన సిద్ధిని పొందును. పిదప నతడు జన్మరహితుడగును.

శ్లో॥ చాతేఽసమర్థః సంపూర్ణేతిదర్శిం పాతమాచరేత్ |

తదా గోదానజంపుణ్యం, లభతేనాత్ర సంశయః || 11

గీతయందలి నిర్ణయ పద్ధతి తెలియక పఠించువారు సంపూర్ణ ఫలము పొందక బ్రాంతి జన్య ఫలము మాత్రము పొందగలరు. గోదాన పుణ్యం అనగా అవును దానము చేసినవాడు నేను పుణ్యాత్ముణ్ణి అనుకొని సంతోషించినట్లు గీతయందలి నిర్ణయ పద్ధతి తెలియక పఠించువాని పుణ్యము అంతగానే వుండును.

నీ తో పదేశం

అస్పర్శయోగము అనే

శ్రీమద్భగవద్గీత

రాజయోగీయము

ప్రథమాధ్యాయము

అర్జున విసాదయోగము.

ధృతరాష్ట్ర ఉవాచ :

శ్లో॥ ధర్మక్షేత్రే కురుక్షేత్రే సమవేతా యుయుత్సవః,
మామకాః పాండవాశ్చైవకీమకుర్వత సంజయ !

ఓ సంజయా! ఏక్షేత్రమును ప్రజలు ధర్మక్షేత్రమని యందురో అట్టి కురుక్షేత్రమునకు పాండవులును, నా కుమారులును, యుద్ధము చేయుటకై వెళ్ళియున్నారు. వారు యేమిచేసినో నాకు చెప్పుడు. అని పుత్రచూహమున ధృతరాష్ట్రుడడిగెను.

సంజయ ఉవాచ :

శ్లో॥ దృష్ట్వాతు పాండవానీకం పూర్ణం దుర్యోధనస్తదా,
ఆచార్యముపసంగమ్య రాజా వచనమబ్రవీత్.

శ్లో॥ పశ్యైతాం పాండుపుత్రాణా మాచార్యమహతీంచమూఁ,
పూర్ణాంధ్రుపదపుత్రేణ తవ శిష్యేణ ధీమతా

పాండవులసేన పూర్ణహాకారముగ చేరుటగాంచి, రాజగు ధుర్యోధనుడు ద్రోణాచార్యుని కడకేగి, “మీవద్ద యుద్ధవిద్యాశిక్షణ పొంది నేర్చుకొనిన దృష్టద్యుముడు, ఈ పూర్ణము నేర్పరచినాడు. పాండవులసేన యేరితిని విస్తరింపజేసెనో జూడుడు:

ఆస్పర్శయోగము. అనే భగవద్గీత - అర్జున విషాదయోగము. 3

శత్రువిద్యానేర్పరులు, అనగా, శత్రుములు ముక్త, అముక్త, ముక్తాముక్త, యనితివిధములు, ముక్తయనగా, చక్కాదులు; అముక్తయనగా, ఖడ్గాదులు; ముక్తాముక్తయనగా, నారాచాదులు (అచ్చము త్తనముతో చేసినవి).

అస్త్రం, శస్త్ర ప్రయోగ మంత్ర విద్యలలో శత్రునాశనమునకు గాను, మారణ, ఆకర్షణ, స్థలభవన, ఉచ్చాటన, మోహన క్రియల యందు నేర్పరులు.

తమ జీవయవములు ప్రతాపముతో నిండియుండి. మల్ల విద్యయందు పరిపూర్ణమైన నేర్పు గలవారు, హృదయపూర్వకముగా త్రికరణశుద్ధితో, తమ ప్రాణములనైన లక్ష్యపెట్టక, నాకొట్టకై (అనగా) ప్రభుభక్తిగలిగి నన్ను అనుసరించినవారు అసంఖ్యాకులున్నారు.

అపర్యాప్తం తదస్మాకం బలం భీష్మాభిరక్షితమ్,
పర్యాప్తం త్విదమే తేషాం బలం భీమాభిరక్షితమ్. ౧౦

శ్రీ॥ అయినేషుచ సర్వేషు యథాభాగమవస్థితాః,
భీష్మమేవాభిరక్షంతు భవంతస్సర్వ ఏనహి. ౧౧

భీష్మ పితామహునిచే నిర్మింపబడిన ఈ సేన ఒక దుర్గమువలె శత్రువునకు అభేద్యముగా, సేతములకు అపారముగా కన్పించుచున్నది. పాండవసేన చాలా కొద్దిది. పరిమితముగా తెలియుచున్నది. భీమసేనుడు సేనాధిపతిగా నుండి రక్షించుచున్నాడు. ఈ సేనకు మహావీరుడగు భీష్ముడు సేనాధిపతిగా నియమింపబడిరి. “మీరందఱు భీష్ముని ఆజ్ఞలను మన్నించి పాలించుడు. మహారథుల విభాగ పద్ధతిగా మీమీ సేనల నిర్ణయించుకొని భీష్ముని రక్షించుడు. ఎందుకనగా, ఈ సైన్య శక్తియంతయు వీరిపై ఆధారపడి యున్నది.” అని దుర్యోధనుడు చెప్పెను.

శ్లో॥ తస్య సంజనయన్ హర్షం కురువృద్ధః పితౌమహాః,
సింహనాదం వినద్యోచ్చైశ్శృంఖం దధ్మోప్రితాపవాన్. ౧౨

శ్లో॥ తత శృంఖాశ్చ భేర్యశ్చ పణవానక గోముఖాః.
సహపైవాభ్యపాన్యంత స శబ్దస్తుములోభవత్. ౧౩

సేవాధిపతియగు భీష్ముడు, రాజగు దుర్యోధనుని మాటలువిని, సంతోషచిత్తుడై, దుర్యోధనునకు, ఆపందము కలుగునట్లు శత్రుసేనకు భీతికలుగుట్లు, సింహనాదము చేసి శంఖమును ఊదెను. పిమ్మట, అసభ్యాకములగు శంఖములు, భేరులు, ధక్కలా, రణశృంగములు ఒకేసారిగా వాయింపబడెను. అందువలన, ఎంతటి వీరులకైనా అచ్చట నిల్చుటకు భయంకరముగా నుండెను.

శ్లో॥ తతశ్చైతైర్హయైర్మృక్తే మహతిస్సందనేఢితౌ,
మాధవః పాండవశ్చైవ దివ్యౌ శంఖౌ ప్రదధృతుః. ౧౪

శ్లో॥ పాంచజన్యం హృషీకేశో దేవదత్తం ధనంజయః,
పౌండ్రం దిధౌ మహాశంఖం భీమకర్మా వృకోదరః. ౧౫

శ్లో॥ అనంతవిజయం రాజా కుంతీపుత్రో యుధిష్ఠిరః
నకుల స్సహదేవశ్చ సుఘోష మణిపుష్పకౌ. ౧౬

భయంకరముగు రణభేరులు వినినపిదప, తెల్లగుఱ్ఱములతో కట్ట బడిన గొప్ప రథమున శ్రీకృష్ణుడు, అర్జునుడు దివ్యములగు శంఖద్వయమును (అనగా) పాంచజన్యమును శంఖమును, హృషీకేశుడగు శ్రీకృష్ణుడును, దేవదత్తమును శంఖమును ధనంజయుడను అర్జునుడును ఊదెరి. ధర్మరాజు అనంతవిజయమును శంఖమును, నకులుడు సుఘోషమును శంఖమును, సహదేవుడు మణిపుష్పకమనెడి శంఖమును ఊదెరి. ఈ శంఖారావముల వలన, కౌరవసేన రణవాద్యములు ఆగిపోయెను. వారలకు ఈ శంఖధ్వనులు భయంకరముగా తోచసాగెను.

అర్జున ఉవాచ :

దృష్ట్వేమం స్వజనం కృష్ణ! యయుత్సుం సముపస్థితం. ౨౮

శ్లో॥ సీదం తి మమగ్రాతాణి ముఖంచపరి శుష్యతి,
వేపథుశ్చ శరీరేమే రోమహర్షశ్చ జాయతే. ౨౯

శ్లో॥ గాఢీవం సంసతే హస్తాత్ త్వ క్షైవ పరిదహ్యతే
నచ శక్నోమ్యవస్థాతుం భ్రమతీవ చ మే మనః 30

ఓ శ్రీకృష్ణా! యుద్ధార్థమరుదెంచిన బంధువులనుజూడ నా అవ
యవములు పట్టు తప్పుచున్నవి. నా శరీరము వణకుచున్నది. రోమములు
నిక్కుచున్నవి. గాఢీవము చేతినుండి జారుచున్నది. చర్మము దగ్ధమగు
చున్నట్లున్నది. మనస్సు చంచలత్వమునొందినది. స్థిరముగా నేను నిల్వ
జాలకున్నాను. మరియు అమంగళ సూచకములగు అపశకునములను
జూచుచున్నాను.

మోహ నిర్ణయము

ఆకాశపంచకము

శ్లో॥ కాచః స్తథాలోభో భయం మోహనమేవచ
ఆకాశస్య గుణాః ప్రోక్తా స్సమాంశాః పరికీర్తితాః

కోరిక. శ్రోధము, లోభము, మోహము, భయము, ఈ అయిదు

ఆకాశపంచకము.

కోరికయనగా:- ధన ధాన్యాది వస్తువాహన రూపములైన
కాంక్షలు గల చిత్తవృత్తి, ఇది ఆకాశాంశమునందలి వాయువాదీల
వలన కలుగును. దీనికి స్థానము కంఠము.

8 అస్పర్శయోగము అనే భగవద్గీత - అర్జున విషాదయోగము.
 ~~~~~

2. క్రోధమనగా:- తాను చేయునట్టి పనులకు విఘ్నముచేయు వానిని శిక్షించవలయుననే ఉగ్రతగల చిత్తవృత్తి. ఇది ఆకాశము నందలి అగ్ని అ.శము వలన కలుగును. దీని స్థానము ముఖము.

3. లోభమనగా:- తనకు లభించిన పదార్థ మితరుల కియ్య గూడదను, చిత్త వృత్తి. ఇది ఆకాశాంశమునందలి అవకాశాంశము వలన కలుగును. దీని స్థానము భూమధ్యము.

4. మోహమనగా:- పుత్ర, పౌత్ర, కళత్రాదుల యందు మిక్కిటమగు ప్రేమ కలిగి యుక్తా యుక్తముల నెరుగని చిత్త వృత్తి. ఇది ఆకాశాంశమునందలి జలాంశము వలన కలుగును. దీని స్థానము నాభి.

5. భయమనగా:- తనయొక్క ధన, మాన, ప్రాణంబులకు భంగము కలుగగలదనే చిత్తవృత్తి. ఇది ఆకాశము నందలి పృథ్వాంశము వలన కలుగును. దీని స్థానము హృదయము.

సీ॥ “కోకుట కామంబు, కోరినయర్థంబు కొనసాగకుండిన క్రోధ మగును,” అనే న్యాయమున, రాయభాగాదులవలన రాజ్యకాంక్షసిద్ధిం చనందున పాండవులు క్రోధావేశులై యుద్ధభూమి కరుదెంచి యుద్ధ సన్నద్ధులై యుండగా అర్జునుడు, పుత్ర పౌత్ర, గురు, బంధు జనాళిని చూచి క్రోధమును విడనాడి మోహపరవశుడై చుక్తాని లేక సుడి గాలిలో చిక్కుకొని దరిదాపులు లేక అల్లాడుచుండు నావ రీతి అర్జు నుడు యుక్తాయుక్తము లెరుగని వాక్యములు పలుకుచున్నాడు. కామ, క్రోధ లోభ మోహ భయాదులు ఒక్క అర్జునునే భ్రమింపజేసినవనే నిర్ణయముకాదు. జంగమ జీవోపాధులలో ముఖ్యముగా మానవోపా ధిని అధికముగా భ్రమింపజేయును గనుక, ఆకాశ పంచకమగు కామ, క్రోధ, లోభ, మోహ, భయాదులు మానవాళికి ప్రథమ శత్రువులని తెలియవలెను.

10 అస్పర్శయోగము అనే భగవద్గీత - అర్జున విషాదయోగము.
 ~~~~~

నేను చంప నిష్పపడను. భూలోక రాజ్యమేగాదు, స్వర్గ పాతాళంబులు
 దేరి త్రిలోక రాజ్యాధిపత్యము లభించినను వీరిని చంపను. “ఆతతాయి
 పద్ధతియగు, ఇంటికి నిప్పంటించుట, విషముపెట్టి చంపుట, ధనము
 అపహరించుట, భూమి నపహరించుట, పరస్త్రీల చెడుపుట, అస్త్రము
 చేతబూనుట, పాపపద్ధతి. ఇట్టి పాపపద్ధతి వీరియందుగలదు; గనుక
 వారిని చంపుము”నియెదవేమో! పాపాత్ములనుచంపిన పాపమేసంభవిం
 చును. అందువలన నామానవధర్మము నశించి పశుప్రాయుడను కాగ
 గలను. ఎట్టలనగా, అడవియందు ఆశ్రయము కలిగించుకొన్న చిక్క
 రము అడవికినిప్పంటుకొనడముచూచి అడవిని విడచి ఇతరానుకూల
 స్థానమాశ్రయముగా నిర్మించుకొన్నట్లు, ధర్మము నాలంతఃకరణమును
 విడనాడి ఇతర స్థానము నాశ్రయించును. గనుక, ఈపాపరూపమైన
 యుద్ధము నేను చేయను.

శ్లో॥ తస్మాన్నాహ్వా వయంహంతుంధార్తరాష్ట్రా సబాంధవాః,
 స్వజనం హి కథం హత్వా సుఖినః స్వయమ మాధవ ! 32

ఓ మాధవా! మానవత్వము నన్ను విడిచిపోయిన యెడల
 నాకు యెట్టి సుఖముండజోదు. అందువలన బంధుజనులగు దుర్యో
 ధనాదులను జంపుట నాకు తగదు.

శ్లో॥ యద్యప్యేతే న పశ్యంతి లోభోపహత చేతసః,
 కులక్షయకృతం దోషం మిత్రద్రోహే చ పాతకమ్. ౧౮

శ్లో॥ కథం న జ్ఞేయమస్మాభిః పాపాదస్మాన్నివర్తితుమ్,
 కులక్షయ కృతం దోషం ప్రపశ్యద్భిజ్జనార్దన ! 3౯.

ఈ దుర్యోధనాదులు లోభపూరిత చిత్తులై మానవనాశనము
 వలన కలుగు దోషమును మిత్రద్రోహమువలన కలుగు పాపమును

అన్నమనల్ల తేజస్సు, ప్రాణము, కన్ను, చెవి, క్షౌర్యము, బలము,

12 అభ్యర్థయోగము అనే భగవద్గీత - అర్జున విషాదయోగము,
 ~~~~~

సృష్టిము, సృష్టినిర్ణయ జ్ఞానము: యుత్పత్తికి కారణమగు శుక్లము,
 కలుగుచున్నవి గనుక పరాన్నమును పెద్దలు వర్జించెదరు, ఎందుకనగా,

పరాన్నేనతః భుంక్తే నా మైథునం యోగగచ్ఛతి:
 యశ్చాన్నం తస్య తేపుత్రాః అన్నాచ్ఛక్ల వ్రవర్తతే.

ఎచనిక పదుల అన్నము భుజించి నృద్ధి పొందిన మైథునమునల్ల
 పుత్రులు కలుగుచున్నారో, ఎవరి అన్నము వల్ల శుక్లము
 కలుగుచున్నదో వానిసంతానమగుచున్నది. పరమేశ్వరోపాధియందుగల
 కష్టాల అన్నమువలనపుట్టి, అన్నమువలనపెరిగి, అన్నరూపమైన పృథివి
 యందు లయమును పొందుచున్నాను గనుక, భుజించు అన్నపానా
 కలు పాపరహితముగా యుండవలయును. అందువలన, దానినుండి
 కేదస్య (ఓజస్సు) మనస్సు, ప్రాణము, శరీర అవయవంబులు, కీర్తి,
 బలము, ధైర్యము, శ్రద్ధాధర్మ నిర్మిత శాస్త్రజ్ఞానము ఉపాధికి కారణ
 మగు శుక్లము, పరమేశ్వర సృష్టి నిర్ణయానుసారముండును. పాపభూ
 నుష్టమైన అన్నము, (అనగా, లంచము, కూటనాత్యము, జారత్వము,
 దోచిగొన్నము, మొదలుగాగలవానివల్ల కలిగినదగు నెడల దాని నుండి
 ఉపాధులు శరీర అవయవంబులు మనస్సు, ప్రాణము, బలము,
 ధైర్యము, పరమేశ్వర సృష్టికి న్యతిరిక్తముగా పాపరూపపద్ధతితో నుం
 దును. కనుక, మనము వీరిని చంపినయెడల వీరిభార్యాపుత్రాదులను
 శ్రమించువారులేక అధర్మ ప్రవర్తకులుగా తిరికరణశుద్ధి లేనివారలై
 పరాన్నముకై నాధారపడి బ్రతుకనేర్చిపాపాత్ములగుచున్నారు. అందు
 వలన పరిమాతృ సృష్టియందు పరంపరగా ఉపాధియగుచున్న మానవో
 పాధి చెడి, పశుపక్షి క్రిమికీటకాది ఉపాధులు గలుగుచున్నందున
 మానవోపాధియొక్క వర్ణ సంకరమగుచున్నది.

శ్రీ! యది మామప్రీతికారమశస్త్రం శస్త్రపాణయః,
ధార్తరాష్ట్రా రణే హన్యుస్తస్మే క్షేమతరం భవేత్. ౪౬

అస్త్ర) శస్త్రములులేని నిరాయుధుడనగు నన్ను బాణములచేత దుర్యోధనాదులు జంపిన, జంపనిమ్ము. అదియే మంచిది. గాని, మహా పాపరూపమైన ఈ యుద్ధము నేను చేయను. అని అర్జునుడు మిన్న కుండెను.

సంజయ ఉవాచ :

శో॥ ఎవ ముక్త్యాదున సంఖ్యే రథోపస్థ ఉపావిశత్,
విస్మ జ్య సశరం చాపం శోక సంవిగ్నమానసః. ౪౭

అస్టనుడిట్లు పలికి, ఎక్కు పెట్టిన విల్లును విడిచి శోక మోహ
స్వరూపచిత్తుడై రథమున గూర్చుండెనని ధృతరాష్ట్రునితో సంజ
యుడు చెప్పెను.

కృమముగా కామ కోరికమోహ భయకంపితముగు చిత్త వృత్తి
గల అర్జునునకు పరమాత్మయగు శ్రీకృష్ణుడు ఏ పద్ధతిగా అచల పరి
పూర్ణస్థితి కలుగజేసినో, ఆ పద్ధతి రెండవ అధ్యాయమున వివరించ
దగును. పాఠకులు గ్రహించెదనుగాక,

శ్రీకృష్ణార్జున సంవాద మగు అపూర్వయోగమును భగవద్గీత
యందు అర్జున విషాదయోగము అనే ప్రథమాధ్యాయము సంపూర్ణము.

అస్పర్శయోగము అను భగవద్గీత

ద్వితీయాధ్యాయము

సాంఖ్యయోగము

సంజయ ఉవాచ:-

శ్లో॥ తం తథాకృపయా విప్రమశ్రుపూర్ణా కృత్యక్షణమ్,

విషేదంతమిదం వాక్యమువాచ మధుసూదనః

౧

ఓ దృతరాష్ట్ర మహారాజా! వినుము, అడుసులోబడిన మానవుడు ఆధారమగు చోటుగానక శోకించునట్లు, భయకంపితచిత్తవృత్తిగల అర్జునుడు కర్తవ్యజ్ఞాన మూఢుడై రథముపై చతికిలబడుట శ్రీకృష్ణభగవానుడుచూచి అతనితో నిల్లనెను.

శ్రీభగవానువాచ:-

శ్లో॥ కుతస్త్వా కశ్యపమిదం విషమే సముపసితమ్,

అనార్యజుప్త మస్వగ్యమ కీర్తికర మర్జున.

౨

శ్రీకృష్ణుడు పలెను,

అర్జునా, యుద్ధము చేయుటకు సంసిద్ధముగానున్న ఈ సమయమందు, శృంగేరు దుర్లభం మానుషందేహ, మనే న్యాయమున దుర్లభమైన మానవోపాధికి తగనిది నరక ప్రాప్తికలిగించునది అపకీర్తిదాయకమైనది ఈ హృదయ దౌర్బల్యము నీకెట్లు కలిగినది?

శ్లో॥ కైబ్యం మాస్మగమః సార్థనైతత్వయ్యుప పద్యతే,

క్షుద్రం హృదయ దౌర్బల్యం త్యక్తోత్తిష్ఠ పరంతప!

౩

ఓ అర్జునా! నీహృదయ దౌర్బల్యమునకు కారణమేమొ గ్రహించక పొరబడినావను విషయమునకు ఏలాటి సం దేహములేదు. ఎందుకనగా, వీరిని నీవు ఇంతకుపూర్వముచూచియుండలేనా? నీబంధువులుగా

చేయుట మంచిదా? ఈ యర్థమునుండి తప్పించుకొనుట మంచిదా? నాకు దెలియకున్నది.

శ్లో॥ కార్పణ్య దోషోప హతస్య భావః

పృచ్ఛామిత్యం ధర్మసంమూఢ చేతాః,
యచ్ఛేయస్యస్మి శ్చి తంబ్రాహ్మిణే

శిష్యుడై హంశాధి మాంత్వాం ప్రపన్నమ్

కామ క్రోధ లోభాన్వితముగు భీతి నా అంతఃకరణ నావరించి
వన్ను పశుప్రాయుని చేసినది. పశువుల దృష్టి తమవారికే ప్రకాశించి
సామాన్యజెంది యుండును. అస్థితియే నాకిష్టము తటస్థించినది. అందు
వల్ల ఏది హితమో, యేది అహితమో నాకు తెలియకున్నది. గనక
నాకు తల్లివి, తండ్రివి, చాతవు, వల్లభుడవు, బాంధవుడవు, వసుధీశు
డవు తెల్లమిగ దేవుడవు గనుక నాకు ఎయ్యది శుభకరమో అది నిశ్చ
యించి చెప్పము. నేను నీకు శరణాగతుడను, శిష్యుడను

శ్లో॥ సహి ప్రపశ్యామి మమాప నుద్ధా

ద్యచ్ఛో కమిచ్ఛోపణ మింది) యాణామ్

అవాప్య భూమావసపత్న మృద్ధమే రాజ్యం సురణా

మపిచాధిపత్యమ్   ౧

ఈ సురుబంధు జనాళిని చూచినప్పటినుండి వంటగదిని పొగ
గొమ్మకొని మలి మొదప్పినట్లు మోహాధికారము నా అంతఃకరణ
మును ఆవరించి మలిన మొనర్చినది. అందువలన, ఎండు సారకాయ
సముద్ర మధ్యన నున్నయెడల సిమిములేక ఎటు చలించునో
అట్లు నాజ్ఞాన కర్మేంద్రియములు స్థిమితము లేక చలించు చున్నవి.
ఇట్లు విహీనమైన భూలోక రాజ్యమేకాదు, స్వర్గాధిపత్యము కలిగినను
కూడ శోక రహితమగు ఇంద్రియ స్థిరత్వము కలుగుటలేదు.

శ్లో॥ ఏవముక్త్వా హృషీకేశం గుడాకేశః పరంతపః,
సయోత్యై ఇతిగోవింద ముక్త్వా తూష్ణీం బభూవహ. ౯

సంజయ ఉవాచ:-

శ్లో॥ తమువాచ హృషీకేశః హహస్మిన్ భారతి!

నేనయోరు భయోర్మధ్యే విషీదంతమిదం వచః ౧౦

ఓ శృష్టా! యేమైన కానిమ్ము. నేనీ యుద్ధము చేయనని నిస్స, దేహముగా చెప్పుచున్నాను, అని మానము దాల్చెను. దృతరాష్ట్రా! రేండు సేనలయధ్య విషాద గస్తుడైయున్న అర్జునుని శీ, శృష్టుడు చూచి పరిహసించువానివలె చిరునగవుతో నిల్ల నెను,

శ్రీ భగవానువాచ:-

శ్లో॥ అశోచ్యానన్య శోచన్త్వం ప్రజ్ఞావాదాంశ్చ బాషసే,

గతాసూన గతా సూంశ్చనాను శోచంతి పండితాః ౧౧

శ్రీకృష్ణ భగవానుడు పలికిన దేమనగా,

దుఃఖంప దగనివారిని గుఱించి దుఃఖించు చున్నావు. జ్ఞానివలె భాషించు చున్నావు. నిజము తెలిసినవారు చచ్చినవారిని గుఱించియు బ్రతికియున్నవారిని గుఱించియు దుఃఖంపరు.

దుఃఖంప దగని వారెవరనగా:-

జంగమ జీవులలో అధిష్టానచేతన సత్తాధిక్యతకలిగి ఉపాధియగు చున్న మానవోపాధియొక్క ఆధిక్యత విస్మరించి మారణ, మోహన, స్థంభన, ఉచ్చాటన, ఆకర్షణ, ఇంద్రజాల, మహేంద్రజాల విద్యలచే పపంచమును బాధించు రాక్షస ప్రకృతి గలవారెంత తొందరగా నశించిన మానవ సమాజమునకు అంత తొందరగా మేలు చేకూరగలదు. గనుక, ఇట్టి పద్ధతిగలవారు చంపబడుదురు గదాయని దుఃఖించ నవసరము లేదు.

జ్ఞానిలక్షణము

అన్నమయ, ప్రాణమయ, మనోమయ, విజ్ఞానమయ, ఆనందమయమగుటను పంచకోశములుప్రకృతిజన్యములు. హిరణ్మయకోశమగు తేజనము పరబ్రహ్మ స్వరూపము. ప్రకృతి అశాశ్వతము. అధిష్టానచేతనబ్రహ్మము శాశ్వతముగా నున్నను ప్రకృతిబద్ధమువల్ల పరబ్రహ్మమగు అధిష్టానము నేను నాదియని వ్యవహరించుచున్నది. అట్టి వ్యవహారము ప్రకృతియొక్క బ్రాంతిజన్యమేకాని పరబ్రహ్మ వ్యవహారము కాదు అను పద్ధతిగల పెద్దలు జ్ఞానులు, ఇతరుల ధన, మాన, ప్రాణములు అపహరింపచూచువారిని హింసించినప్పటికీ ఆత్మద్రోహమగు మహాపాపమే. గాక “మమాత్మానర్వభూతాంతరాత్మా”యనే శ్రుతికి అనర్థకము వచ్చునని నిశ్చయించి కొందరు ఉన్న ఊరిలో ఉండకుండ, భిక్షువునమువల్ల బ్రతుకుచుందురు. లేక ఆరణ్యములకేగి కందమూలాదులు భక్షించెదరు. వీరే జ్ఞానులనబడుదురు. ఇట్టి జ్ఞానులవలన మానవ సమాజమునకెట్టి ప్రయోజనమునూ లేదు.

“నిజము తెలిసినవారే, పండితులు”

పురుషుని విడిచి పురుషశక్తి యుండనట్లు, బీజమును విడిచి వృక్షము, వృక్షమునువిడిచి బీజము ఉండనట్లు, ఆత్మప్రకృతియనునవివేరుకావు. ప్రకృతి పరిణామము ఆత్మ. ఆత్మ పరిణామము ప్రకృతియుగా నున్నందున పుట్టింది, చచ్చింది, యన్న గురుతేకాని, నిజమువిచారించిన యెడల అది పుట్టలేదు, చావనూలేదని తెలియును; గనుక, పండితులు (ఉన్నదున్నట్లు నిజము తెలిశినవారు) చచ్చిన వారిని గుఱించి, బ్రతికియున్నవారిని గుఱించి దుఃఖింపరు.

శ్లో॥ న త్వేవాహం జాతునాసం, నత్వం నేమే జన్మాపాః

న జ్ఞైవ నభవిష్యామ సర్వే వయమతః సరమ్.

09

ఓ అబ్బనా! నేనును, నీవును, ఈరాజులును ఒకస్వభావము. ఇకమీదటనూ ఉండదుము. ఎట్టులనగా, నేను చెప్పబోవు విషయము శ్రద్ధవహించి చక్కగా వినుము. బంగారము మూసయందుంచి అగ్ని స్పర్శవలన ద్రవరూపమొనర్చి ఎట్టి యాకారముగల దాని రూపము బోసిన అట్టి యాకారమది వహించును. ఆకారము మారినంతమాత్రమున బంగారము లేక పోయినదా? మరియు, అగ్నిస్పర్శవలన బంగారము ద్రవరూపకము పొందక పోవునా? తప్పక ద్రవరూపకము బొందునట్లు స్థూలసూక్ష్మభాగములుగానుండు ఆత్మసూక్ష్మకారములుగాయెన్ని మార్పులు చెందినను ఆత్మ యుండునట్టిదేగనుక, ఆకారములు మారినంతమాత్రమున, మనము లేక పోవుచున్నామని యనుకొనరాదు.

39॥ దేహిన్లోఁజ్ఞిన్ యథాదేహి కౌమారం యశావనం జరా,

తథా దేహంతరప్రాప్తిర్ద్విరస్తతః) న ముహ్యతి.

03

అత్మయొక్క స్థూలభాగమగు శరీరము జనించినది నా బాల్యము, యౌవనము దానియందే కలుగుచున్నవి. బాల్యవృద్ధులు నశించినట్లు కొండలు యెంచుచున్నారు. కాని అది పొరపాటు పట్టలనగా, శరీరమండలి సర్వరూపములు యశావ్యవకృతములందు వెంపొందినవేకాని నశించలేదు. అదే విధముగా ప్రతి ఉపాధియందు కర్మ నిర్మితముగా శరీరాత్మలకు మూర్ఖుగలుగుచుండును గనుక, ఈ విధముగా వస్తు నిష్క్రయము తెలిసినవారు దుఃఖమును పొందజూరు.

॥ మాతాస్పృహస్తు కౌంటేయ శీతోష్ణ సుఖదుఃఖదాః,

అగమోపాయినోః. నిత్యాస్తాం స్తితిశ్చ స్వభారత.

08

ఓ! అట్లునా! అంతఃకరణ పరిణామమగు జ్ఞానేంద్రియములచే తెలియబడు విషయేంద్రియ పంచకము, ఆనగాశబ్దస్పర్శరూపరసగంధముల యందు తనకు అనుకూలముగా యుండునది తేమకరమని తనకు ప్రతికూలముగా నుండునది దుఃఖకరమని అంతఃకరణమునందు నిర్ణయించుకొని సుఖదుఃఖరూపములు తెలిసుచుండును. ఎట్టులనగా, శోత్రముచే తెలియునది శబ్దము. అది నిందాస్పదముగా నున్నచో తనకు దుఃఖము కలిగించును. స్తుతిరూపకముగా నున్నచో సంతోషము కలిగించును. త్వగేంద్రియముచే తెలియునది స్పర్శ. ఇది భార్యా పుత్రాదులయొక్కయు పట్టుపీతాంబరములు నవరత్న ఖచితమగునగులు హంస తూలి కాతల్పములయొక్కయు స్పర్శసంతోషము కలిగించును. భార్యా పుత్రాది బంధువియోగంబును, పట్టుపీతాంబరాది నవరత్న ఖచిత భూషణాదులయొక్క వియోగమను కటికనేల పడకయు దుఃఖము కలిగించును. నేత్రేంద్రియముచేత తెలియునది రూపము. ధనధాన్య వస్తువాహనాదులున్నా ఆరోగ్యవంతమగు జీవన పద్ధతులున్న సౌఖ్యము గలిగించును. వీనికి వ్యతిరేకమగు ధనధాన్యాభావమురోగబాధలు దుఃఖము కలుగజేయును. జన్మేంద్రియముచే తెలియునది రసము. ఇది తీపి, చేదు, కారము, ఉష్ణ, ప్రలుప్త, వగల అని ఆరువిధములు. రోగరహితముగానున్నప్పుడు ఈ రుచులు ఆనందదాయకముగా నుండును. వ్యాధి గ్రస్తులకు దుఃఖము కలిగించును. నాశికేంద్రియముచే తెలియునది గంధము. ఇది సుగంధముగానున్న ఆత్మకు సౌఖ్యము. దుర్గంధముగానున్న రోగాలను కల్పించును. కనుక యీ తన్మాత్రలు వ్యప్తి పద్ధతిగా గాక సమష్టి పద్ధతిగా అనుభవించువారలకు ఆత్మానందము కలుగుజేయును.

బులు పరబ్రాహ్మణమును ఛేదింపజాలవు. సూక్ష్మచేతనమగు బడదాగ్ని దహింపజాలదు. చైతన్య పరిణామమగు జలస్రవణమును అచలపరిపూర్ణ పరబ్రాహ్మణమును తడుపనేరదు. మహావాయువు పరబ్రాహ్మణమును యెండింపజాలదు. ఎందుకనగా అది జడజడరూప పద్ధతిగలపరమాత్మినంటి సదార్థముగాదు. గనుక చీల్చబడదు. కాల్యబడదు. తడవబడదు. ఎండింప బడదు, ద్రవ్య గుణకర్మ నామాన్య విశేష సమవాయ అభావము అను పదములుగలది పదారమని చెప్పబడును.

३॥ అన్యోన్యమచింత్యోన్యమవికార్యోన్యముచ్యతే

తస్మాదేనం విదిత్యైనంనాను శోచితుమర్హసి॥

王况

ఈ అచల పరిపూర్ణ పరబ్రాహ్మము మానసేంద్రియములతో
అగోచరము, అతీతము వికార రహితము (అనగా) జన్మాదులు బాం
దవిది, గనుక ఇది సత్యమని చెప్పబడుచున్నది. అచల పరిపూర్ణ పర
బ్రాహ్మమును తెలిసికొన్నచో నీకు దుఃఖముండదు.

అథ చైవం నిత్యజాతం నిత్యం వా మన్యసేమృతమ్,

తథాపిత్వం మహాబాహూ! నైవం శోచితు మర్హసి

၉၈

శ్రీ॥ జాతస్య హేతువో మృత్యుర్మునం జన్మమృతస్యచ.

తస్మాద పరిహార్యై చైతన్యం శోచితుమర్హసి

92

దేహ స్వరూపమగు దేహి శరీరముతో పుట్టి శరీరముతో నశించినదిగా నీకు తెలియుచున్నను నీవు దుఃఖపడ నవసరములేదు. ఏలయనగా, పుట్టినది చచ్చుట, చచ్చినది పుట్టుట వాని స్వభావమని ముందే చెప్పియున్నాను.

శ్లో॥ అవ్యక్తాదీని భూతాని వ్యక్తమథ్యాని భారత!

అవ్యక్తనిధనాన్యేవ తత్రకా పరివేదనా

305

ఓ! అద్దనా! ఈ భూతములన్నియు జన్మించుటకు పూర్వము

ఉంకియున్నట్లు తెలియుచున్నందున అధిష్ఠానచేతన బ్రహ్మము ఎండ
మావుల జలమునలె భ్రాంతిరూపకముగా తెలియుచుండును. అందు
వలన దీనిని ఆశ్చర్యముగా చూచుచుండును.

దేహే నిత్యమపథ్యో-యం దేహే సర్వస్య భారత!

తస్మాత్సర్వాణి భూతాని నత్సం శోచిషు మర్హసి 30

ఓ! భారత! సకల దేశములయందు సకలవస్తువులయందు సకల శక్తిములయందు బాహ్యంతరములనే నిర్ణయములేక నిండి నిబిడి కృతముగానున్నది, అచల పరిపూర్ణ పరబాహ్యము. దీనిని నాశన మొనర్చువలయునని మనస్సు సంకల్పించినను వాక్కు మంత్రోచ్ఛ్వాస మొనర్చినను హస్తపాద నేత్రంబులు సమ్మోహనాది అస్త్ర శస్త్రంబులు ప్రయోగించినను దానిని నాశనమొనర్చలేవు. సకల జీవోపాధులు తమ స్వభావమువలననే ఉత్పత్తిస్థితి లయములు పొందుచున్నవి. గనుక, ఈ నిర్ణయమునందు నీవు దేనికొకనుమా దుఃఖించలేదు.

స్వర్ణమపి చావేద్యం న వికంపితు మర్హసి,

పాశ్చాత్య యుద్ధా(త్తే)యోఽన్యత్ క్షత్రియస్య నవిద్యతే 30

ఓ అర్జునా! నిన్ను తెరిపజేయునట్టి నీ స్వధర్మమును తేత్రధర్మము మఱచిపోతివి. నీ స్వధర్మమును తేత్రధర్మము నీకు తెలియజేయుచున్నాను. దానిని తెలిసికొనిననుడల నీవిత్తేపలక్షణము నశించును. సృష్టియందుగల స్థావరదంగమాత్మకముగు జీవజేత్రంబులతో నీవు మానవజేత్రమందున్నావు. పంచ తన్మాత్ర విషయజ్ఞానమేగాక సత్యాసత్య స్వరూపముగు వస్తునిశ్చయ జ్ఞానముకూడ దీనికి కలదు. అందువలన అసత్యపదులకు దుష్టశిక్షణ, సత్యస్వరూపులకు శిష్టపరిపాలన మానవజేత్ర స్వధర్మమై యున్నది. నీకు హాని కలిగినప్పటికి యీజగత్తుకు ప్రళయము కలిగినప్పటికి నీ మానవ స్వధర్మము తప్పరాదు.

భార్యాపుత్రాది బంధువర్గ మోహమునను ధనభాన్యాది వస్తువాహన భ్రాంతివలనను శరీర పాణినష్టదాయక భీతివలనను, నీ క్షేత్రధర్మము విడిచిపెట్టెడి మానవసమాజము వినాశనయగును. నీకు నీచయోని పోషమగును. రాజమార్గమందు సంచరించువారికి ఎప్పుడూ ఏలాటి భీతియుండబోదో, స్వధర్మాచరిణ పరాయణులకు ఏకాలమందు ఏదేశ ముందు యేలాటిభీతి యుండబోదు. గనుక, ఓ అర్జునా! స్వధర్మము తెలిసికొని సంశయ రహితుడవై యుద్ధము చేయుము. ఇంతకన్న సులభపద్ధతి ఈ ఉపాధికి లేదు.

శ్రీ॥ యదృచ్ఛయాచోప పన్నం స్వర్గద్వార మపావృతమ్,

సుఖనః క్షత్రియాః పార్థ! లభంతే యుద్ధమిదృశమ్. ౩౨

ఓ! అద్భుతా! పూర్వజన్మ పుణ్యవిశేషము గలవారికే స్వధర్మాచరణము కావించుననకాశము గలుగును. స్వయంవరాను కూలమైన కన్యను నరించి సంతోషపూర్వకముగా ఆహ్వానించినట్లు ఈ యుద్ధానకాశమును సంతోషపూర్వకముగా నాహ్వానించుకొనుము. నీవు దుఃఖపడవలసిన సమయముకాదు. ఎందుకనగా, దండి, మహాదండి, హంస, విరుహంస, పురుష, మహాపురుష అనువారలు సర్వసంగ పరిత్యాగులై యే గమ్యస్థానమును బొందుదురో నీవు ఈ యుద్ధమువలన అట్టి స్థానమును బడయగలవు.

అధర్వణమిమం భగ్యం సంగ్రామం న కరిష్యసి,

తతః సమగ్రం యాచ్యమాంతా వాపమవాప్యసి. ౩౩

ఈ యుద్ధము నొనర్పకుండిన నీ స్వధర్మమాచరించ నందువలన గలిగెడి పాపము నిన్ను ఆవరించును. మానవ సమాజము నిన్ను అనేక విధములుగా నిందించును. అందువలన నీటినుండి నేరుపడిన మత్స్య మెట్లు తిల్లజిల్లి నశించునో అట్లు నీవు నశించెదవు.

శ్లో॥ అక్తిం చాపి భూతాని కథయిష్యంతి తేఽవ్యయామ్,
సంభావితస్య చాక్తిర్నిర్మలా దతిరిచ్యతే.

36

లోకమాన్యుడగు వానికి అపక్తి మృత్యువుకన్న భూమిగు
నదిగా యుండును. నీ అపక్తి చిరకాలమువఱకు జనులు చెప్పుకొను
చుందురు.

శ్లో॥ భయాద్రా దుపరశం మన్యంతేత్వాం మహారథాః,
యేషాం చత్వం బహుమణో భూత్వాయాస్య సిలాఘవమ్

37

శ్లో॥ అవాచ్య వాదాంశ్చ బహూక్ పదిష్యంతి తవాహితాః,
నిందతస్తవ సామర్థ్యం తతో దుఃఖతరన్నుకిమ్

38

ఓ! అర్జునా, నీవుభయపడి యుద్ధమునుండి పారిపోవువానని ఈ
మహారథులు తలంతురు. ఇందువలన నీవు యుద్ధవీరుడనని ఎవ్వరిచేత
మన్నింపబడుచుంటివో, ఇప్పటినుండి వారిచేతనే చులకనగాచూడబడె
దవు. నీ శత్రువులగు దుర్యోధనాదులు నీముందునిలిచి నిన్ను అనరాని
మాటలు అందురు. అందువలన నీకు అపారమగు దుఃఖము కలుగును.

శ్లో॥ హణోచా ప్రాప్స్యసి స్వర్గం జిత్వావాభోక్త్యసే వహీమ్

తస్మాదుత్తిష్ఠ కౌంతేయ! యుద్ధాయకృత నిశ్చయః

39

ఓ! కుంతీపుత్రా! యుద్ధమున నీ వసువులు బాసినచో స్వర్గార్హ
చరణ పుణ్యమువలన స్వర్గసుఖము కలుగును. జయము కలిగినచో కీర్తి
వంతులయిన ఇహ భోగంబులు అనుభవించువు. గనుక, నీ సంశయం
బులు విడిచి నే జెప్పినది స్థిరమనినమ్మి ధనుర్భాగంబులను చేత నిమ
కొని వెంటనే యుద్ధమును జేయుము.

శ్లో॥ సుఖదాఃఖే సమేకృత్వా లాభాలాభౌజయా జయా

తతో యుద్ధాయ యజ్యస్వనైవం పాపని వాప్స్యసి

40

కరిణములోనికి తేరాదు స్వధర్మాచరణయే మన ఆచరణ విధానము గనుక, ఈ యుద్ధము వలన రాజ్యమురానీ, గాకపోనీ దానిచింత మన కవసరములేదు గనుక, పాపభీతినివదలి యుద్ధము చేయుము.

శ్లో॥ ఏమాతేఽ భిహితా సాంఖ్యే బుద్ధిర్లోకేత్విమాం శృణు

బుద్ధ్యా యుక్త్యయాపాదా! కర్మబంధం ప్రహాస్యసి

31

ఓ అర్జునా! జ్ఞానపరిణామమగు జ్ఞానేంద్రియ రూపమున శబ్ద స్పర్శ, రూప, రసగంధములను విషయపంచకము తెలిసి బుద్ధి రూప మున నిశ్చయించుట జ్ఞానస్వరూపమగు సాంఖ్యయోగమనియు, బుద్ధి యొక్క నిశ్చయానుసారముగా కర్మేంద్రియములగు వాక్కు, పాణి, పాదము, గుహ్యము, గుదములచే యొనర్చుక్రియ, కర్మయోగమనియు నిర్ణయము. ఇందు జ్ఞానయోగమగు సాంఖ్యయోగమును ప్రబోధించి యున్నాను. బుద్ధియోగమగు కర్మయోగమును జెప్పించుచున్నాను. వీని సమన్వయరూపమగు నిష్కామ్య కర్మ, జ్ఞానమునకు లభింపగ నేకర్మబంధము నిన్ను విడిచిపోవును.

శ్లో॥ నేహభిక్రమనాశోఽస్తి ప్రత్యవాయో నవిద్యతే,

స్వోపమావ్యస్య ధర్మస్య త్రాయతే మహతో భయాత్

రం

కం॥ “జ్ఞానము నేరస నొక్కట, జ్ఞానము నేవేరటంచు కనబోవము”

అనే సిద్ధాంతరీత్యా బుద్ధియోగమగు కర్మయోగము జ్ఞానయోగమగు సాంఖ్యయోగము ఏకమేనని తెలియలేక,

కం॥ “తెలియుట జ్ఞానము దానిచే జరిగేపని కర్మమనుచు జనులు”

రెండువిధములుగా నిర్ణయించి పాపపుణ్యస్వరూపమగు సరసార బంధమన తెగులుకొనుచున్నాడు. జ్ఞానకర్మ సమన్వయ స్వరూపము

తెలిసి ఆచరించు కర్మయే మోక్షదాయకము గనుక సంసారబంధము నుండి తప్పించును. ఈ యోగము కర్మను విడువకుండగనే కర్మత్వ రహిత స్వతీ గలదిగా నుండును.

3 || వ్యవసాయాత్మికా బుద్ధి రేకేహ కురునందన!

బహుశా హ్యానంతాశ్చ బుద్ధయోఽవ్యవసాయినామ్ ౪౧

ఓ! అబ్బనా! కర్మజ్ఞాన సమన్వయము చేసుకొన్నవారల నిశ్చయార్థ - ఏకత్వముగా నుండును. కర్మజ్ఞానములు వేరువేరుగా చిత్తము అనేక విధములుగా చంచలత్వముజెంది బహు ముఖములుగా నుండును.

శ్లో॥ యామిమాం పుష్పితాం వాచం ప్రవదంత్య విపిశ్చితః,

వేదవాదరతాః పార్థ! నాన్య దస్మితి వాదినః ౪౨

శ్రీ॥ కామాత్మాన స్వర్గపరా జన్మకర్మ ఫలప్రదామ్,

క్రియావిశేష బహుళాం భోక్తౌ శ్వర్య గతిం ప్రతి ౪౩

శ్లో॥ భోగైశ్చర్య ప్రసక్తానాం తయాఽపహృత చేతసామ్,

వ్యవసాయాత్మికా బుద్ధి స్సమాధౌ న విధీయతే   ౪౪

అజ్ఞునా? క'ర్తేంద్రియములగు వాక్కు, పాణి, పాదము, గుహ్యము, గుదములు, తమోగుణ ప్రధానములని. విషయేంద్రియ పంచకమగు శబ్ద స్పర్శరూప రసగంధములు, రజోగుణ ప్రధానములని, శ్రోతముత్వక్కు, చక్షు జిహ్వ ప్రాణములను జ్ఞానేంద్రియములు సత్త్వగుణ ప్రధానములని, వీనిచే నొనర్చు కర్మఫలంబులవలన (జిహ్వోపస్థ విషయంబులగు) స్వర్గాది భోగంబులుకలుగునని వేదములయందు నిర్ణయించియున్నారు. అంతకు మించిన ప్రత్యక్ష ఫలంబులు వేరుగాలేవని అవినేకులగువారు తామునమ్మి ఇతరులను నమ్మించి ఉత్తమమైన మానవోపాధిని అనర్థదాయక మొనర్చుచున్నారు. ఎట్టులనగా. వివిధ

అధ్యాత్మ, ఆధిదైవిక, ఆధిభౌతిక విధానాచరణీయ కర్మ పరమాత్మ నిర్ణయ పద్ధతిగా ఆచరించుట ఉత్తమ విధానము. ఇదియే సమష్టి అంతఃకరణ విధానమని చెప్పబడును. అధ్యాత్మిక, ఆధిదైవిక అధిభౌతిక విధాన కర్మవ్యప్తి. అంతఃకరణవృత్తితో ఆచరించుట అధమ విధానమని చెప్పబడును. గనుక నీవు సమష్టి కర్మాచరణాపద్ధతిని ఆశ్రయించుము.

శ్లో॥ బుద్ధియుక్తో జహాతీహ ఉభేసుకృత దుష్కృతే,

తస్మాద్యోగాయ యుజ్యస్య యోగః కర్మ సుకౌశలమ్ ॥౧౦

శ్లో॥ కర్మజం బుద్ధియుక్తాహి ఫలం త్యక్తా మనీషిణః,

జన్మబంధ వినిర్ముక్తాః పదం గచ్ఛంత్య నామయమ్ ॥౧౧

శ్లో॥ యదాతే మోహ కలిలం బుద్ధిర్వ్యతితరిష్యతి,

తదాగంతాఽసి నిర్వేదం శ్రోతవ్యస్య శ్రుతస్యచ॥ ౧౨

సమష్ట్యంతకరణ రూప కర్మాచరణగల యోగి సుకృత దుష్కృత రూప స్వర్గనరకంబుల భ్రాంతివిడుచును. గనుక, జ్ఞానమునేనన నొక్కటే. జ్ఞానము నేవేరటంచు గనబోకునుమీ“ అనే న్యాయమున కర్మ ఆచరించుము. ఇట్టి ఆచరణీయపద్ధతి యోగమని చెప్పబడును. ఇట్టి యోగయుక్త కర్మాచరణపరులు కర్మఫలంబులయందు చిక్కక జనన మరణ భ్రాంతిరహిత నిశ్చయము పొందుచున్నారు. గనుక నీబుద్ధియందలి విషయ పరంపరలు ఎప్పుడు విడిచిపోవునో అప్పుడు నీవు కూడ అట్టివాడవే యగుచున్నావు.

శ్లో॥ శుశ్రీతి విపశీతి సన్నాహే యదా స్థాస్యతి నిశ్చలా,

సమాధానవలా బుద్ధిస్తనా యోగమవాప్నోతి ॥౧౩

అట్లునా! న్యష్ట్యంతకరణవృత్తిగల కర్మాచరణవలన అనగా అధ్యాత్మిక, ఆధిభౌతిక, ఆధిదైవికపద్ధతులు నానావిధ కర్మనిర్మిత ఫల

అందువలన, ఆత్మసుఖమునకు ఆటంకము కలుగు చుండును. ఆత్మ
యొక్క వస్తు నిశ్చయము వలన, సమన్వయంతః కరణ వృత్తి గలిగి
కోరికలు నిర్జీవముగను. అట్టి వాడే స్థిత ప్రజ్ఞుడని చెప్పబడును, తనకు
అనుకూలముగా నుండని విషయములందు దుఃఖముగాని, అనుకూల

ముగానున్న విషయములందు సంతోషమునుగాని లేనివాడు భయ
కోధములు లేనివాడు స్థిత ప్రజ్ఞుడని చెప్పబడును.

శ్లో॥ యః సర్వతానభిన్నహస్తత్వత్ ప్రాప్య శుభాశుభమ్,

నాభినందతి చక్షుషి తస్య ప్రజ్ఞా ప్రతిష్ఠితా ౫౭

వ్యక్తుల యెడలగల సకల విషయములయందు, సమస్త వస్తు సముదాయమునందు, ప్రియా ప్రియములు లేక సమాన ప్రతిపత్తి గలిగి సకల జీవోపాధులయందు సమముగా వర్తించును. అట్టివానిని సిత ప్రజ్ఞునిగా తెలిసి కొనుము.

శ్లో॥ యదా సంహరతే చాయం కూర్మాఽం గానీవ సర్వశః,

ఇంద్రియాణీంద్రియార్థే భ్యస్తస్య పక్షా ప్రతిష్ఠితా శ్చ

ఓ! అర్జునా, తాజేలు తన అవయవములు నవనరాను సారముగా బయటకు తీయును. మిగతా సమయములలో లోనికి ముడుచుకొనునట్లు, అశ్వాత్థిక, ఉశ్వాత్థిక, ఉక్లేష్టిక విధానములందు ప్రవర్తించు తన అంతఃకిరణ వృద్ధిని కష్టము నారముగా ప్రవర్తించనియక పరమాత్మ పద్ధతిగా బాహ్యవృద్ధిలయందు ప్రవర్తించజేసి. మిగతా కాలములలో వర్షించియుండును పరమాత్మ పద్ధతియగు తనయందు చేర్చుకొని యుండునట్టివాడు స్థిత వృద్ధుడని చెప్పబడును.

విజయ విజయం తే నిరాశాన్య దేహినః,

పదమూడవ పాఠము చివరలో.

ఓ! అష్టనా! శక్తస్పర్శరూప రసగంధములను నవి విషయేంద్రి
యవిధాలు. వాక్కు వాచి వాదగుహ్య గుదవిధాలు కర్మేంద్రియములు
ఇందు శబ్దరూప కోత్రేంద్రియము చేతను, స్పర్శ త్వగీంద్రియము
చేతను, రూపము స్నేహేంద్రియము చేతను, రసము జిహ్వేంద్రియము
చేతను, గంధము ఘ్రానేంద్రియము చేతను, తెలియబడు చున్నవి.

వాగ్దేంద్రియమును వచించును. పాణేంద్రియము ఇచ్చి పుచ్చుకొనును. పాదేంద్రియము గమనించును, గుహ్యేంద్రియము ఆనందించును. గుదేంద్రియము విసర్జించును. ఇందు మానముద్రచేత వాగ్దేంద్రియమును, బ్రహ్మాంజలిచేత పాణేంద్రియమును, స్వస్తికాసనముచేత పాదేంద్రియమును, కామదహన ఆసనముచేత గుహ్యేంద్రియమును, మూలబంధముచేత గుదేంద్రియమును, నిరోధించవచ్చును. ఇది కర్మేంద్రియ నిరోధము, పరావాక్కు నిర్మితమగు ప్రణవ పద్ధతి వలన శ్రోత్రేంద్రియమును, గగన విద్య వలన త్వగ్దేంద్రియమును అహంగ్రహాపాసన వలన చక్షురింద్రియమును, ప్రాణవిద్యవలన ప్రాణేంద్రియమును, నిరోధించవచ్చును. గాని జిహ్వేంద్రియ నిరోధము ఎంతటి యోగపురుషునికైన సాధ్యముగాక యున్నది. ఎందుకనగా, ప్రపంచమును గుహ్యనందము, పారమాత్మికమున బ్రహ్మనందము, ప్రాణసత్తా బాహ్య గాయున్నపుడే చక్కగా బొందగలరు. అన్నపానాదులున్న వారికే ప్రాణ సత్తాధిక్యత యుండగలదు. గనుక ఆసన ముద్ర లత్యేంద్రియ అభ్యాసములచేత ఎంతటి మహా మహులైనను రసనేంద్రియమును నిరోధించలేరు. రసనేంద్రియము ఉపాధికి బీజము నంటిది. ఎట్టాలనగా, జీవేశ్వర జగదోపాధులు ప్రళయానంతరము అణురూపమైన గుర్రగా (ఎఱుక) యుండి, స్థానరజంగిమాత్మికమగు ప్రపంచస్పృహిచేయునట్లు, యోగయోగాంగ సాధనలవలన సకలేంద్రియ వ్యాపారములుబయించి, అణురూపముగా రసగ్రాహ్యమగు జిహ్వేంద్రియము సందరిగి, ప్రాణోపాధినిగావించి, ప్రాణపంచకమువలన కర్మపంచకము నిర్మించి, ఈరెంటిసముదాయమువలన జ్ఞానేంద్రియపంచకమును స్థూల సూక్ష్మ ప్రపంచంబును నిర్మించివిషయవాసనలయందు బంధించును. గనుక రసనేంద్రియనిరోధక పద్ధతియు పరమాత్మనుభవమును పొంద

మానవుడు స్థితప్రజ్ఞుడని చెప్పబడును.

శ్రీ॥ యతతోహ్యపి కాంతేయ! పురుషస్య విపశ్చితః;

ఇంద్రియాణి ప్రమాధీని హరంతి సనభంతుః: ౩౦

ఓ అర్జునా! యమనియమాదుల వలన అష్టసింధుల బడసి నను మంత్ర
లయ హతరాజయోగంబులవలన అంతఃకరణ స్థిరత్వము జెందినను
విరాట్టు హిరణ్యగర్భ అవ్యాకృత పరమాత్మోపాసన లొనగ్చి నను
అహం బ్రహ్మస్మియను బ్రహ్మవేత్తలకు గూడ అథో ఊర్ధ్వ పరిణా
నంబులుండును. అందువలన, ఈ ఇందియంబులు విక్షేప మొనర్చిచీకాకు
పర్చును గనుక ఇందియముల బలము ఇంతయని నిర్ణయించుటకు
వీలులేక విచిత్రముగా యున్నది గనుక

3. తాని సర్వాణి సంయమ్య యుక్త ఆసీత మత్సరః

బ.శే. యస్యేంద్రియాణి తస్య పశ్యంతి తా ౬౦

ఓ అర్జునా! ఇంద్రియములయొక్క ఉపాధికి మూలమగు ఆత్మనిర్వ
యము తెలిసి విషయలోభముత్యజించి ఇంద్రియములను ఏకత్వ
మొనర్చినవాడు నిశ్చలత్వమునందు సమన్వితమగును. ఇట్టి లక్షణయు
తుడు స్థిర ప్రజ్ఞుడని చెప్పబడును.

॥ ధ్యాయతో విషయాన్ముంస స్సంగస్తే మాపజాయతే,

సంగాశ్శం జాయతే కామః కామాత్క్రిధోఽభిజాయతే 32

శ్రీ కోదాద్యనతి సమ్మోహ స్సంమోహాత్ స్ఫుటి విభవః,

స్మృతి భగవాద్బుద్ధినాశో బుద్ధినాశాత్ ప్రణశ్చతి॥ ౨౩

ఓ అమ్మవా! అత్యున్నత విధానమునందు ఇందియములను ప్రవర్తింప
జేసేందుకై తెలియక ఇంద్రియములయొక్క విషయములందు వాంఛ
గలుగుచున్నది. అట్టి వాంఛసిద్ధించనిచో కోరికముగా మారుచున్నది
కోరికమనలన అవివేకముకలిగి స్వధర్మమునందు మఱుపుడనించి

శ్లో॥ విహాయ కామాన్య స్సర్వాన్పుమాంశ్చరతి నిస్ప్రహః.

సమష్ట్యంతఃకరణ వృత్తి విధానము యెవనికి అలవడునో అట్టి వాడు ఆత్మ స్వరూప నిశ్చయము గలవాడై అన్ని విధములగు కోర్కెలు విడిచి అహంకార రహితుడై సంచరించు చుండును. సుఖ దుఃఖ రహితముగు స్వరూపమున నుండును గనుక.

శ్రీ. ఏమ బ్రాహ్మీస్థితిః పార్థ! నైహం ప్రాప్య విముహ్యతి,

సిత్వాఽస్యామంతకాలేఽపిబ్రహ్మ నిర్వాణ ముచ్ఛతి. ౭౨

ఓ! అట్టనా, ఇదియే బ్రాహ్మీస్థితి. ఈ పద్ధతి నెరిగినవారు విషయ వాసనా రూపమగు మోహమును బొందరు. తుదకు మరణ సమయ మందైన ఈ పద్ధతి గలిగినవాడు బ్రహ్మత్వము పొందగలడు.

శ్రీ కృష్ణార్జున సంవాదముగు భగవద్గీతలందు సాంఖ్యయోగమనెడి

ద్వితీయాధ్యాయము

అస్పర్శయోగము అను శ్రీ మద్భగవద్గీత

రా జ యో గీ య ము

తృతీయాధ్యాయము

కర్మయోగము

అర్జున ఉవాచ:-

శ్లో॥ జ్యాయసీ చేత్కర్మణస్తే మతా బుద్ధిర్ నార్దన!

తత్కిం కర్మణి ఘోరేమాం నియోజయసి కేశవ!

అర్జునుడు పల్కెను:

జనార్ధన! కర్మాచరణకంటే జ్ఞానాచరణమే శ్రేష్ఠమని నీ అభిప్రాయముగా తోచు చున్నది. అదే నిజమగుచో నన్ను హింసాత్మకమగు కర్మనొనర్ప నియోగించుటకు కారణమేమి.

శ్లో॥ వ్యామిశ్రేణేవ వాక్యేన బుద్ధిం మోహయసీవ మే,

తదేకం వద నిశ్చిత్త్య యేన శ్రేయోఽహమాప్నుయామ్. ౧

ఓ! దేవా, సందేహస్పదంబులగు నీ వాక్యంబులు నా మనస్సును భ్రాంతియందు బడద్రోయు చున్నవి. గనుక, కర్మజ్ఞానముల రెంటిలో దేనివలన నేను శ్రేయమును బడయగలనో నిశ్చయించి, చెప్పనుము.

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ:

శ్లో॥ లోకేఽస్మిన్ ద్వివిధా నిష్ఠా పురా ప్రోక్తా మయాఽనఘ!

జ్ఞానయోగేన సాంఖ్యానాం కర్మయోగేన యోగినామ్. ౩

శ్రీకృష్ణుడు! పలికెను:

ఓ! అర్జునా, నే నిదివరకు చెప్పిన వాక్యములు సరియైవవే. కాని వానిని నీవు చక్కగా నవగాహనము చేసికొన జాలక కలవర

చింతన చేసి సమాధి నిష్ఠయందుండి కాలాతీతులమగు కర్మరహితులమని తలంచెదరు. కాని సమాధి నిష్ఠయందున్నా కర్మ జరుగుచునే యున్నది. ఎట్టులనగా, ప్రాణము నిలిచియున్నంత వఱకు అంతఃకరణ నిలిచియుండును. అంతఃకరణ యున్నంతవరకు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తి రూప అవస్థాత్రయములు తెలియక పోయినను బాల్య యౌవన కౌమార వృద్ధాప్యములు క్రమముగా జరుగుచునే యుండును. గనుక మానసికావేశము వలన కర్మను విడిచినామనే నిర్ణయము మాత్రమే కాని ఎంతటి మహాత్ము లనిపించుకొను వారలు కూడా కర్మను విడువ లేరు గనుక కర్మను విడిచినామని అనుకొనుట కేవలము మూర్ఖత్వము.

శ్రీ॥ కర్మోద్దియాణో సంయమ్య య తస్మై మనసాస్మరన్,

ఇందియాధాన్వి మూడాత్మా మిథ్యాచారస్స ఉచ్యతే ౬
ఏ మూఢుడు కర్మేంద్రియ కర్మలు అరికట్టి, అనగా, వాక్కుచే
మానవ కళ్యాణార్థము చేయునట్టి ధర్మోపదేశము. పాణిచే జేయునట్టి
దానధర్మాదులు, దుష్టశిక్షణ, శిష్టరక్షణ, పరిపాలన కార్యములు,
పాదముచే యొనర్చునట్టి శరీర సాధనములు, గుహ్యేంద్రియముచే
కలుగు బోక కళ్యాణ కరులగు సంతానము శరీరాగోగ్య మొనర్చునట్టి
మలమూత్ర విసర్జన అరికట్టి శబ్దాది విషయ పంచకము వలన కలుగు
నట్టి పరలోక విషయ చింతన చేయువాడు మిథ్యాచారి అనగా కపట
నాటక సూత్రభారియని చెప్పబడును గనుక,

శ్లో॥ యస్మిందిమాణి మనసా నియమ్యారభతేఽర్జున

కర్ణాటకా: కర్మ యోగమసక్తస్సవి శిష్యతే

ఓ అర్జునా! శ్రోత్రము త్వక్కు- చక్షువు జిహ్వ పాణములను జ్ఞానేంద్రియములను, అధిదేవతా పద్ధతియగు అధిష్ఠాన స్వరూపము యందుంచి కర్మేంద్రియములచే కర్మయొనర్చువాడు చిత్త శుద్ధినిబడయు

చున్నాను. అతని అంతఃకరణమునందు విషయమాలను గుఱియి
భయముండదు.

శ్లో॥ నియతం కురుకర్మతల్లం కర్మజ్యాయో హ్యకర్మణః,

శరీర యాత్రాపి చతేన ప్రసిద్ధ్యేద కర్మణః

కర్మము జేయకుండుటకంటె కర్మాచరణ శ్రేష్ఠమైనది. గను
నేస్వర్గస్థాను సారము కర్మ యొనర్చుము. కర్మజేయక యున్న
స జీవితము సౌఖ్యముగా నడువజాలదు.

3 శ్లో॥ యజ్ఞాత్కర్మణోఽన్యత్ర లోకోఽయం కర్మబంధనః,

తదర్థం కర్మ కాంక్షేయ! ముక్తసంగస్సమాచర

సహాయజ్ఞాః ప్రజాః సృష్ట్యా పురోనాచ ప్రజాపతిః,

అశ్వ చరిత్రము మేష చరిత్ర కామధుక్.

లోకమున ప్రతి మానవుడు చేయుచుండిన కర్మ అధిష్ఠానచేత; పద్ధతిని తెలియక స్వవిషయమని చేయుచున్నందున కర్మబద్ధుడై జనమునాది సంసార బాధలు జెందుచున్నాడు; గనుక నేవు కర్తృత్వరహిత కర్మలను ఆచరించుము. అట్టి పద్ధతిగల వానిని ప్రాణ పంచక విషయములు కర్మబంధమున బడవేయ జాలవు. ఎట్టులనగా, అధిష్ఠాన చేతన బ్రహ్మము ఈ సృష్టి చేయునపుడు సమస్త పదార్థముతోపాటు మానవులను సృజించి అవయవ స్ఫూర్తి కలిగించి వానికి తగిన ఇంద్రియ సమదాయమును వాని అధిదేవతలను నిర్ణయించి ప్రవర్తింపజేయుటకు ప్రయత్నించెను, కాని అధిదేవతాయుక్త ఇంద్రియ సమదాయ అవయవము లన్నియును కార్యసాధకమగు చేతన బ్రహ్మము లేనందున మానవుడు ప్రవర్తించలేక పోయెను. అప్పుడు తాను మానవోపాధియందు ప్రవేశించుటకు దారివెదకెను. గాని నియమితమగు దారులయందు అధిదేవతలు నియమింపబడి యుండిరి. గనుక, అధిష్ఠాన

చేతన బ్రహ్మము ప్రవేశించుటకు దారి లేక పోయెను. కనుక చేతన బ్రహ్మము కిపాలము నుండి అనగా శిరోభాగ మధ్య ప్రదేశము నుండి ద్వారము నేర్పరచుకొని చక్కగా హృదయ నాళమందు నివసించుచూ సకలేంద్రియ అధిష్ఠాన దేవతలను చలింపజేసి జ్ఞానేంద్రియములను తమ తమ పద్ధతుల యందు ప్రవర్తింప జేయుచున్నది. జనులు సృష్టి నిర్ణయము ఉన్న మనస్సు తెలియలేక స్వాభిమానమగు మోహంధ కారమున కార్యకర్తత్వము వహించి అధ్యాత్మిక అది భౌతిక అధి దైవికములందు వై వ భ్రాంతి నుంచి కర్మబంధములో పడుచున్నారు గనుక,

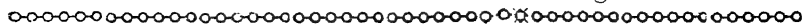
శ్లో॥ దేవాన్ భావ యతానేన తే దేవా భావయంతు వః,

పరస్పరం భావయంతః శ్రీయః పరమవ్యాప్యధ ౧౧

శ్లో॥ ఇష్టానోభగాన్హి వో దేవా దాస్యంతే యజ్ఞ భావితాః,

తైర్దత్తాన ప్రదాయైభ్యో యోభుంక్తే స్తేన ఏవ సః ౧౨

నీవు స్వధర్మమగు కర్మాచరణ ద్వారా సర్వదేవతలను సంతోష పెట్టుము. ఎట్లులనగా, వృక్షముయొక్క తల్లి వేరునకు నీరు పోసిన ఎడల మొత్తము వృక్షము వృద్ధినొంది పువ్వులు కాయలు ఫలము లెట్టులా సంగు చున్నదో, అట్లే, అధిష్ఠాన చేతన బ్రహ్మ పద్ధతియగు నీస్వధర్మాచరణవలన ఇంద్రియాధి దేవతలు సంతోషించి లోకకల్యాణార్థమగు, సర్వవిషయములు సిద్ధింప జేయుదురు. సర్వదేవతలను ఆజ్ఞాపించు శక్తి నీలో నెలకొనగలదు. నీవాక్యము యెప్పుడునూ వ్యర్థముకాదు. సర్వమ హత్తులు నిన్ను వెంబడించును. నీవు స్వధర్మాచరణయందున్నంతవఱకు అధిదేవతలయందు నీవు నీయందు అధిదేవతలు ప్రేమ కలిగియుందురు. కాని సర్వసంపదలు చేజిక్కినప్పుడు స్వార్థపరుడవై ఇంద్రియములకు లోబడి మానవ లోకకల్యాణాస్పదమగు మానవ సాభాగ్యత్వము,

అన్నము వలన కలుగు చున్నది. అన్నముయొక్క ఉత్పత్తి మేఘముల వలన కలుగుచున్నది. మేఘములు యజ్ఞము వలన కలుగు చున్నవి. అనగా, యజ్ఞరూపమగు పరమాత్మసంకల్పమువలన ఋతు నిర్ణయము కలుగుచున్నది. యజ్ఞము కర్మమువలన కలుగుచున్నది. అనగా, సంకల్పరూపమగు యజ్ఞము అభిష్టాన చేతన బ్రహ్మము వలన కలుగుచున్నదిని నిర్ణయము.

పురుషుని విడిచి పురుషశక్తి పుండనట్లు గుడమును విడిచి మధుర మండనట్లు, కర్మను విడిచి సంకల్పరూపమగు యజ్ఞమును, యజ్ఞమును విడిచి బ్రహ్మమును, ఉంకిపు గనుక, పరమాత్మయందు సంకల్పరూప యజ్ఞము శాశ్వతముగా నుండును. సంకల్పరూపయజ్ఞమునందు స్వప్రకాశచేతన బ్రహ్మము ప్రతిష్ఠితమై యుండును.

శ్లో॥ ఏవం ప్రచర్చితం చక్రిం నానువర్తయతీహ యః,

అఘాయురిందియారామో మోఘంపార్థ! సజీవతి ౧౬

ఓ! అన్ననా, యజ్ఞముయొక్క మూలస్వరూపము అనగా అభిష్టాన చేతన పద్ధతియగు కర్మచక్రము తెలిసి సమష్టి రూప కర్మాచరణ పద్ధతి ఆచరింపక ఇందిరియా సక్తుడై వ్యప్తిపద్ధతిగా ప్రవర్తించు నట్టివాడు పాపియగును. వాని జీవితము వ్యర్థమగును. ఎట్టులనగా, సూక్ష్మశరీరమునందు సంకల్పరూపమున కిర్మలు స్వభావసిద్ధముగా నున్నవి. ఆచరణ యోగ్యమగు స్థూలశరీరము కలిగిన పిమ్మట లోక కళ్యాణాస్పదమగు సమష్టి కర్మలనొనర్చక ఉపేక్షించువాడు, స్వార్థముగు వ్యప్తికర్మలొనర్చు వాడు మూఢుడని తెలియుము.

శ్లో॥ యస్తాత్మరతి రేవ స్యాదాత్మ తృప్తశ్చ మానసః

ఆత్మన్యేవచ సంతుష్టస్తస్య కార్యం నవిద్యతే ౧౭.

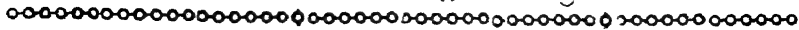
ఏమనుజుడు ఆత్మయందు పీఠితి, తృప్తి, సంతృప్తి, గలిగి సర్వము ఆత్మపద్ధతియేయని యున్నాచో అతడు కర్మఫలమును బొందడు. ఎట్లులనగా, అగ్నియందు అగ్నిని, నీటియందు నీటిని చేర్చినను యేబానియుండదో అట్లు ఆత్మ పద్ధతియందు కర్మ నొనర్చువాడు సుకృతదుష్కృత ఫలములను బొందడు. కర్మయనునది స్వయముగానే లేకుండ పోవును.

శ్లో॥ నైవతస్య కృతేనార్థో నాకృతే నేహ కశ్చన,

న చాస్య సర్వ భూతేషు కశ్చిదర్థ వ్యపాశ్రయః

౧౮

నై నిర్ణయ పద్ధతి గలవాడు లోకమునందు చేయు కర్మవలన తనకు ప్రయోజనము కలదని కాని, లేదనికాని నిర్ణయించు కొనడు. ఇతడు భూతసముదాయమును తన ప్రయోజము కొఱకు ఆశ్రయించ వనసరములేదు. ఎట్లులనగా, చతుర్థ శేంద్రియాధి దేవతలగు, చంద్రుడు, బృహస్పతి, క్షేత్రజ్ఞుడు, రుద్రుడు, దిక్పాలకులు, వాయువు సూర్యుడు, వరుణుడు, అశ్వినులు, అగ్ని, ఇంద్రుడు, ఉపేంద్రుడు, బహ్మ, మృత్యువు, ఆత్మపాద చతుష్టయమగు విశ్వుడు, తైజసుడు, ప్రాజ్ఞుడు, సృష్ట్యాత్మ, వీని సమష్టి స్వరూపములగు, బ్రహ్మపాద చతుష్టయము అనగా విరాట్టు, హిరణ్యగర్భ, అవ్యాకృత, పరమాత్మలను, ఇట్టి దైవనిర్మిత లోకముల ఫలాను భవమునకు వ్యష్ట్యంతఃకరణ వృత్తిగల వారు ఆ దేవతల స్థానస్వరూప స్వభావము తెరిగి, ఉపాసించెదరు. సమష్ట్యంతఃకరణ చేతన బ్రహ్మ నిర్మిత వృత్తిగలవారు అట్టి ఉపాసన చేయరు. మానవ లోకకళ్యాణాస్పదమునకు యొనర్చినను ఫలాను భవము నాశించరు. గనుక వారుచేయు సర్వకర్మలు స్వార్థ రహితముగాను లోక కళ్యాణముగాను, యుగిడును.

శ్లో॥ తస్మాదసక్త స్సతతం కార్యం కర్మసమాచర,

అసక్తోహ్య చరన్ కర్మ పరమాప్నోతి పూరుషః ౧౯

స్వధర్మమగు కర్మ కర్తృత్వ రహితముకా ఆచరించుము. అందు వలన జనన మరణ భ్రాంతి రహిత మోక్షమును బొందెదవు.

శ్లో॥ కర్మణైవ హి సంసిద్ధి మాస్థితా జనకాదయః,

లోక సంగ్రహ మేవాపి సంపశ్యన్ కర్తుమర్హసి ౨౦

జనకాది రాజ ఋషులు కర్తృత్వ రహిత కర్మాచరణ వలననే జనన మరణ భ్రాంతి రహిత మోక్షమును బొందియున్నారు. నీవు అదే విధమున లోక కళ్యాణమునకు కర్తృత్వ రహిత కర్మ ఆచరించి భ్రాంతి రహితమును బొందుము.

శ్లో॥ యవ్యదాచరతి శ్రేష్ఠస్తత దేవేతరో జనః,

సయత్ప్రమాణం కురుతే లోకస్త దనువర్తతే ౨౧

శ్రేష్ఠుడు, అనగా, స్వార్థరహిత సత్య సంభాషణ గలవాడు, యే పద్ధతిగా కర్మల నొనర్చునో ఇతరజనములు అదే పద్ధతి ననుసరింతురు, ఈ పద్ధతి లోకమున ఎల్లప్పుడు జరుగుచుండును. గనుక స్వధర్మాచర విహితకర్మ శ్రేష్ఠుడగువాడు సహితం ఎప్పుడూ విడువరాదు

శ్లో॥ నమే పార్థాఽస్తి కర్తవ్యం త్రిషులోకేషు కించన,

నాఽనవాప్తమవాప్తవ్యం వర్త ఏవ చకర్మణి ౨౨

ఓ అర్జునా! ఇతరుల విషయము నీకు దూరస్తము నా స్వవిషయమును ఆలోచించి చూడుము గజకర్ణ, గోకర్ణ, ఇంద్రజాల, మహేంద్రజాల, మారణ, మోహన, స్థంభవ, ఉచ్ఛాటన, ఆకర్షణాది చౌషష్టి విద్యలుగాక ముప్పది రెండు బ్రహ్మ విద్యలు, పదహారు కామ విద్యలు తెలిసి జనన మరణ భ్రాంతి రహితమునకు అచల పరిపూర్ణ పద్ధతి తెలిసి పరిపూర్ణత్వముననున్న నాకు మూడు లోక

శ్లో॥ నబుద్ధి భేదం జనయేద జ్ఞానాం కర్మ సంగినామ్.

జోషయే తస్యకర్మాణి విద్వాన్యక్త స్సమాచరన్. ౨౧

అవివేకు లగువారు కర్మయందాసక్తి గలిగి కర్మ యొనర్చుచున్నను, వారిని కర్మరహితులను చేయరాదు. జ్ఞానియగువాడు తాను కర్మ యొనర్చుచు వారిని కర్మలయందు అధిక ఆసక్తి పరులను చేయవలెను.

శ్లో॥ ప్రకృతేః క్రియమాణాని గుణైః కర్మాణి సర్వశః,

అహంకార విమూఢాత్మా కర్తాహమితి మన్యతే ౨౨

పురుషుని విడచి పురుషశక్తి యుండనట్లు అధిష్టానమును విడచి చేతనముండదు, గనుక చేతనము ప్రకృతి యనబడును. ఈ ప్రకృతి సత్త్వరజస్తమంబులను త్రిగుణ సామ్యము. ఈ త్రిగుణముల చేతనే సర్వకర్మలు జరుగు చుండును. స్వార్థపరుడగు సంకుచిత దృష్టిగలవాడు వ్యప్యంతఃకరణ వృత్తివలన సర్వమునకు తానే కర్తయని కర్మఫలములు తనపై నిడుకొని మూర్ఖుడగు చున్నాడు.

శ్లో॥ తత్త్వ విత్తు మహాబాహో! గుణకర్మ విభాగయోః,

గుణగుణేషు వర్తంత ఇతి మత్వా నసజ్జతే. ౨౩

ఈ సకల కర్మలకు మూలమగు ఆత్మ తత్త్వము తెలిసిన వారికి ప్రకృతియను మాయ యుండదు. గుణకర్మల ఆనోన్య సంబంధము తెలిసికొని గుర్తెరిగే దేహాభిమానము విడుదల గనుక కర్మలయందు కర్తృత్వరహితులై యుందురు.

శ్లో॥ ప్రకృతేర్గుణసం మూఢాః సజ్జంతే గుణకర్మసు,

తాన కృత్స్నవిదో మందాన్ కృత్స్నవిన్నవిచాలయేత్ ౨౪

తాము చేయుపనులు ప్రకృతి గుణమున చిక్కి మాయా తంత్రము ననుసరించి చేయుచున్నామని తలంచు వారిని కర్మలు

బాధించును. సర్వజ్ఞుడగు ఆత్మవేత్తను కర్మలు బాధింపవు తాను ఇతరులను బాధింపడు.

३५॥ మయి సర్వాణి కర్మాణి స స్మయ్యాధ్యాత్మ చేతనా,

నిరాశీ సర్వమో భూత్వా యుత్యస్య విగత జ్వరః 30

కారణకర్మ, కార్యకర్మయని కర్మరెండు విధములు. కారణకర్మ
యనగా? అధిష్ఠాన బ్రహ్మ చేతన కర్మ. ఇది, ఇతరుల కోరిక లేకనే
తనంతట తాను జరుగు చుండును. అందువలన నిష్కామ కర్మ
యనియు, నైష్కర్మ మనియు చెప్పుదురు. ఇది శరీరమును బాల్య
యౌవన కౌమార వృద్ధాప్య మరణములు క్రమముగా బొందించి
తిరుగా సృష్టించును. ప్రాణమును సూర్యచంద్ర నాడులద్వారా
ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాస రూపమున ప్రవర్తింప జేయును. కార్యకర్మ
యనగా!! అన్నపానాది అష్టయ్యశ్వర్యములచే రక్షింపబడు చున్నవాడ
ననితలచి, అంతఃకరణ పరిణామంబునజ్ఞానేం దియములచే విషయపంచ
కము తెలిసి, కర్మేంద్రియములచే నన్నపానాది సంపాదనకు కర్మనాచ
రించి వాని సిద్ధికై వేచి యుండుట. కార్యకర్మ యనబడును.
శ్లో॥ ఏకోదేవః సర్వ భూతేషుగూఢః. అనే న్యాయమున అధిష్ఠాన
బ్రహ్మచేతనము సర్వలయందు అంతిర్భూతముగా నుండి నేను నేనని
న్యనహరించు చున్నది. గనుక, నీవును వొనర్చు సమస్త కర్మలు
నాయందుంచి వివేక బుద్ధిచే నుండుము. సంతాపము లేనివాడనై
యుష్ట మొనర్చుము.

॥ యే మే మతమిదం నిత్యమను తిష్ఠంతి మానవాః,

శ్రీనామంతోఽ ససూయంతో ముచ్యంతేతేఽపి కర్మభిః 30

అభిమాన రహితమైన శ్రద్ధతో ఏ మానవులు నా సిద్ధాంతమును సర్వదా ఆచరింతురో వారు కర్మబంధముచే బంధింపబడరు. ఆనగా సర్వదాముక్తులై యుండెదరు.

దీర్ఘములలో శబ్దేంద్రియము, అంతరేంద్రియములలో జ్ఞానేంద్రియము, ఈ రెండు పారమార్థిక విషయములు పరిపంచ పారమార్థిక విధానముల పరివర్తన యందు రాగ ద్వేషంబులుండును గనుక మాన వ్రాని యొక్క శ్రేయోమార్గమునకవి ప్రతిబంధకములు.

శ్రీ॥ శ్రీయాన్వయ భాగ్య విజయ పర భాగ్యతస్యమస్మితాత్.

ప్రథమో విధిః పోయః పరథో భయానహః 32

అధిష్ఠాన బ్రహ్మ చేతనము యొక్క నీ స్వధర్మ ప్రవర్తన కష్టమైనదిగా నున్నను దానిని ఆచరించుటలోనే మానవ లోక కల్్యాణము గలను. అధి భౌతిక, అధి దైవిక ప్రవర్తన విధానములు పైకి ప్రీతికరముగా నున్నను, అంతర విధానము విషపూరితములు. నీ స్వభావమునకు ఆస్యధర్మములు. గనుక స్వధర్మ ఆచరణ పైకి ఎంత కష్టతరముగా నున్నను పరమాత్మ సౌఖ్యము చేకూర్చును. అధి భౌతిక, అధి దైవిక, స్వీవర్తన విధానములు పైకి యెంతటి సుఖదాయకముగా కెలియుచున్నను, నవి నరక రూపమగు భీతిని చేకూర్చును.

అర్హుల ఉద్దేశము :

శ్లో॥ అథ కేన ప్రయాత్క్రమం వాపం చ తి పూరుషః

అనిచున్నపి హృదయ బలాదిన నియోజితః 32

అరున్నడు అడుగు చున్నాడు :

ఓ! కృష్ణస్వామీ, మానవులు పాపముచేయ నిచ్చయింపని వారైనను, ఎవరి వలననో ప్రేరేపింపబడి బలాత్కార పూర్వకముగా భ్రష్టునివలె పాపాచరణమున నియుక్తుడగుచున్నాడు. ఇట్లతనిని ప్రేరేపించునదేది?

శ్రీభగవాను వాచ :

అస్పర్శయోగము అను శ్రీ మద్భగవద్గీత

రా జ యో గీ య ము

చతుర్థాధ్యాయము

జ్ఞానయోగము

oooooooooooo

జ్ఞానయోగమునకు, గర్భయోగము సాధనము

యీ కర్మయోగము మూడవ అధ్యాయమునందు జెప్పబడినది అదియే నాల్గవ అధ్యాయమునందు విస్తరించి చెప్పబడుచున్నది. యీ కర్మ జ్ఞాన సర్వములు చేరువేరుకావనియు రెండు యేకమేననియు యీ యోగము, విన్న చేరు కల్పించినది కాదనియు, అనాది నుండి సంప్రదాయముగా వచ్చుచున్నదనియు. యీ దిగువమూడు శ్లోకములలో శ్రీభగవానులు చెప్పుచున్నారు.

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ :-

శ్లో॥ ఇమం వీచస్వ తేయోగం ప్రోక్తావానహమవ్యయమ్ |

వివస్వాన్మనవేప్రాహ | మనురిత్యౌకవేఽబ్రవీత్ || 1

శ్రీకృష్ణుడు పలికెను :-

ఓ అర్జునా! నాశన రహితమగు నీయోగము నాచే సూర్యునికి తెలియచేయబడినది అతడు మనువునకును మనువు ఇత్యాదులకు విద్యానినుపదేశించియుండిరి.

శ్లో॥ ఏనం పరంపరాప్రాప్త మిమం రాజర్షయోవిదుః

సకాలేనేహమహతా యోగోనన్యః పరంతపః || 2

శ్లో॥ సఏవాయంమయా తేద్యయోగః ప్రోక్తః పురాతనః

భక్తిఽసిమేసఖాచేతి రహస్యంహ్యే తదుత్తమమ్ || 3

స్వేచ్ఛాయుతమైవుండును, మనయిరువురి దేహధారణకుగల తార
తమ్యమిదియని తెలుసుకొనుము.

ధర్మమనగా వర్ణాశ్రమధర్మంబులని కొందరి నిర్ణయము. వర్ణధర్మంబులు అంటుతగిలితే చెడిపోవును ఆశ్రమధర్మంబులు వేషము మారిస్తే చెడిపోతవి. ధర్మమనగాయిదికాదు. రహస్యంహ్యేతదుత్తమమ్॥ అనునదేదో అచే ధర్మము అనగా జ్ఞానకర్మపద్ధతులు వేరుకావు ఏకరూప ద్వంద్వమని నిర్ణయము.

పరిత్రాణాయ నాథూనాం | వినాశాయ చకుష్మతామ్ |

ధర్మసంస్థాపనార్థాయ సంభవామి యుగేయుగే 8
మృష్టశిక్షణ సాధురక్షణ ప్రతియుగమునందు జన్మచుండును. అట్టి
యవసరమొచ్చినప్పుడెల్ల నాయవతారముగలుగు చుండును.

३३३॥ జన్మకర్మచర్య చిన్మపేవం యోవత్తి తత్త్వతః॥

త్యాగోదేహం పునర్జన్మ నైతిమామేతిహోఽర్జున ॥ 9

అట్లునా నాజననములో కసామాన్య మైనదిగాదనియు స్వేచ్ఛా
యుతమనియు, నేజేయు కర్మసాధురక్షణరూపమనియు నాయనతార
ప్రయోజనము ధర్మచుస్థాపనరూపమనియును, యెవ్వడు తెలుసు
కొనుచో వాడుమరుజన్మమునందునన్నేపొందును.

శ్లో॥ వీతరాగ భయక్రోధా మన్మయా మాముపాశ్రితాః ।

జమీన్దార్ జానపద సాహిత్యముద్భవమార్గతాః॥ 10

ఈనాటి భావాను కోపము లేక వున్నవారు నన్నే భావించి త్రికరణ తుష్కగా ప్రవర్తించి నన్ను ఆశ్రయించి పరమాత్మ జ్ఞానమును తపస్సు వలన తున్నులై పెక్కుమంది గాస్కరూపమును పొందుచున్నారు.

యేయథామాంప్రసద్యంతే తాంస్తథైవభజామ్యహమ్ ।

మనుష్మాను వర్తంతే మనుష్యాః పార్థ! సర్వతః ॥ 11

కాశాన్వయము గుణార్థి పద్ధతి విభాగముగా స్థూల సూక్ష్మ కాంచన
 ముగ్ధాకారణములకేర్పాటు చేసినందులు

శ్లో॥ సమాశక్త్యాణిలింపంతి నమేశ్వర్యఫలేస్పృహా ।
 ఇతిమాంయో ఒభిజానాతి కర్మభిర్నసవధ్యతే । 14

శ్లో॥ ఏవం జ్ఞాత్వాకృతలకర్మ పూర్వై రసిముముక్షుభిః ।
 కనుకర్తవ్యం తస్మాత్త్వం పూర్వైః పూర్వతంకృతమ్ । 15

కర్మములు చన్ను కన్నులేంపవు నాకు కర్మఫలముల అసక్తిలేదు ఇట్లు
 యెందు నన్ను యెగుసరో అతిదు కర్మములవలన కట్టుపడను. యీ
 నిర్లభము గ్రహించిన పూర్వులగు మోక్షార్థులచే గూడ కర్మము
 అనుష్ఠించబడినది. కనుక నీవు వాచీనులచే నొనర్పబడిన కర్మమునే
 అచరింపుము.

శ్లో॥ కింకర్మ కిమకర్మేతి కవయోఒప్య ఏమాహితాః ।
 తత్రేశ్వరసహాయేషి యజ్జ్ఞాన్వ మోక్ష్యసేఒశుభాత్ ॥

అచరింపదగిన కర్మయెట్టిది? ఆచరింపదగనిది యెట్టిది? యీ విషయ
 మున, మేధావులు గూడా భ్రాంతులైరి కనుక యెద్దానిని షేలును
 కొనిన జనిన మరణ రూపముగు సంసారమునే అశుభమునుండి ముక్తుడ
 వగుదువో ఆ కర్మతత్త్వము నీకు చెప్పెదను.

శ్లో॥ కర్మణోహ్యపిబోధవ్యం బోధవ్యంచవికర్మణః ।
 అకర్మణశ్చ బోధవ్యం గవానాకర్మణోగతిః । 17

శాస్త్రవిహితములగు కర్మ ల యొక్కయు, నిషిద్ధకర్మయొక్కయు,
 నైష్కర్మ్యము యొక్కయు పద్ధతులు యెగుగనగును. యెందుకనగా
 కర్మము వికర్మము అకర్మముల పద్ధతి తెలియుట కష్టము.

శ్లో॥ కర్మణ్య కర్మయః పశ్యేదకర్మణిచ కర్మయః ।
 సబుద్ధిమాన్మనుష్యేషు సయక్తః కృతస్మి కర్మకృతే ॥ 18

యెవడు కర్మమందు అకర్తృత్వమును, కర్మాభావమున పుణ్యసిద్ధియు
చూచునో అతడు జ్ఞాని. యోగులలో పుణ్యయోగినినియు సర్వ
కర్మలు ఆచరించినవాడు కృతకృత్యుడును. యని నిర్ణయము

శ్లో॥ య్యస్యసర్వేసమారంభాః కాచుసంకల్ప వర్జితాః

జ్ఞానాగ్ని దగ్ధకర్మాణం తమాహుః పండితంబుభాః॥ 19

ఎవని సమస్త కర్మంబులు కర్తృత్వాభీమావరహితములో అనగా
జ్ఞానాగ్నివలన దహింపబడినవో నాతని బుధులు పండితుడని అందురు.

శ్లో॥ త్యక్త్వాకర్మ ఫలాసంగం చిత్త్యన్విత్తో నిరాశ్రయః

కర్మణ్యభీష్టృత్తోఽపి నైవకేచిత్కరోతి సః॥ 20

అతడు కర్తృత్వమును పరిత్యజించి, సర్వదాపరితృప్తుడై యెద్దానిని
ఆశ్రయింపక, కర్మబోనర్చుచున్నను యేమియు నొసర్పనివాడేమగును
యేలయున కర్తృత్వరహితమగు జ్ఞానాగ్నిచేత కర్మదగ్ధమగును. గనుక

శ్లో॥ నిరాకర్మతవిత్రాత్కాత్మక స్వస్వరంగ్రిహః॥

శరీరం కేవలం కర్మమర్వాహ్నోతి కిల్బిషమ్॥ 21

కర్తృత్వ రహిత కర్మాచరణ పత్తికియైనను శరీర రక్షణార్థము అనగా
ఆకలిదప్పి నిద్రాదులకు సంబంధించిన కర్మలు యొర్పినను పుణ్య
పాపములను పొందడు. అనగా పుమాన్మ్య నిర్ణయ పద్ధతిగల వ్యాపక
మనస్సు నూతన కర్మాచరణకు సహాయపడదు గనుక పుణ్య పాప
రూపమగు బంధములు కలుగవు.

శ్లో॥ యదృచ్ఛాలాభ సంతుష్టో ద్యుంద్వాతీతో విమత్సరః

సమః సిద్ధావనిష్ఠాచ కృత్వాహిః 22 నిబద్ధతే॥ 22

ప్రాణధర్మమగు ఆకలిదప్పలనివృత్తి కొరకుతన కన్యపత్తినినుసరించి యే
పదార్థము తినినా అది పంచభక్ష్య పరమాన్నములుగావున్నచు, గంజ
మెతుకులుగావున్నను, భుజించి తృప్తి చెందును. భవమూలమిదంబగల్

2. పూషిరి విడిచిన తర్వాత మరల పీల్చుకొనక యశ్లేయుడుట
బాహ్యకుంభక మనబడును.

శ్లో॥ అపతే నియతాహారాః ప్రాణాన్ప్రాణేషు జహ్వతి.

సర్వేఽప్యేతే యజ్ఞవిదో యజ్ఞక్షపిత, కల్మషాః॥

30

ప్రాణాయామము చేయునపుడు ఆహార నియతిగలదు. యెట్లు
లనగా పునరకోశములో రెండుపాళ్ళు అన్నము. వొక్కపాలు నీటితో
నింపి వొక్కపాలు భోజనగా వుంచిన, వాయువు సంచరించుటకు వీలుగా
వుండును. నైస చెప్పిన మూడు విధములైన ప్రాణాయామ పద్ధతులు
గాక కొందరు ప్రాణములందు ప్రాణములను హోమము చేయుదురు.
అనగా నారధి క్లమములను బిగబట్టినచో గుర్రములెట్లు కదలకనిల్చుకో
యట్లు ప్రాణములను బిగబట్టినచో యింద్రియములెట్లు కదలక నిలు
చును. యింద్రియములు నిలచినప్పుడు వానిచేష్టలుకూడా నిలు
చును. ఆవిధముగా సర్వేంద్రియని గ్రహమను ధారణయను యోగము
నభ్యసించును. ఈ యజ్ఞముల నెరుగువాడును. అచరించువాడును, పాప
ములనుండి ముక్తులగు చున్నారను నిర్ణయము.

శ్లో॥ యజ్ఞశిష్టామృతభుజో యాంతిబ్రహ్మ సనాతనమ్॥

నాయంతోక్యాఽస్త్వ యజ్ఞస్య కుతోఽస్యః కురునత్తమః॥

31

అర్జునా యజ్ఞానంతరము మిగులు అమృతమును భోజించువాడు
శాశ్వతమగు బ్రహ్మమును పొందెదను. యజ్ఞరహితునకు ఈ లోకమూ
లేదు. పరలోకమూలేదు.

శ్లో॥ యేవంబహువిధా యజ్ఞానితతా బ్రహ్మణోముఖే॥

కర్మబాన్ధిక్ తాన్మర్వాచేనం. జ్ఞాత్వావిమోక్ష్యతే॥

32

నేమిమీదందు పలువిధములగు యజ్ఞములు చేయించుట
యున్నవి. అవి యన్నియు కర్మబంధములని గ్రహించుము. యిట్లు

తెలుసుకున్నవాడు ముక్తుడగును.

శ్లో॥ శ్రేయాన్ద్రవ్యమయాద్యజ్ఞాత్ జ్ఞానయజ్ఞఃపరంతప!
సర్వంకర్మాఖిలం పార్థ! జ్ఞానే పరిసమాప్యతే॥

33

అర్జునా కర్మము లన్నియు ఫలసహితముగా ఆత్మజ్ఞానముననే అంతర్గతములగు చున్నవి గనుక ద్రవ్యయజ్ఞముకంటె జ్ఞానయజ్ఞమే శ్రేష్ఠమని తెలుసుకొనుము.

శ్లో॥ తద్విద్ధిప్రణిపాతేన పరిప్రశ్నేన సేవయా!

పునఃదేక్ష్యంతితే జ్ఞానం జ్ఞానినస్తత్త్వ దర్శినః॥

34

జ్ఞానమును బడయగోరువాడు గురువు నొద్దకు జని దీర్ఘ నమ స్కార మొనర్చి ఆయనను సేవించుచు అవకాశము చూచుకొని బంధమనగా యేమి, మోక్షమనగాయేమి, అని వినయముతో అడిగి ఆయన అనుగ్రహించి యుపదేశించునట్లు వర్తింప వలయును. ఆ గురువు పునఃదేశించుటకు దగినంత యనుభవ పడుడుగా ముండవలయును. అట్లాశ్రయింపగా గురువు పునఃదేశించును. అనుభవ నిష్ఠుగల వాని యుపదేశమే ఫలవంతమగును గాని వట్టి శాస్త్రజ్ఞానముగలవాని యుపదేశము ఫలవంతముగాదు.

శ్లో॥ యద్జ్ఞత్వాన పునర్మోహమేవం యాప్యసి పాండవ!

యేన భూతాన్య శేషేణ ద్రక్ష్యస్యాత్మన్యశోమయి॥

35

అర్జునా యెద్దానిని పొందిన మరల యిటువంటి మోహమును పొందవద్దు. ఆ జ్ఞానము నలన నీవు బ్రహ్మనుండి శ్వావరిము పరకుగల చాక్రిలు నన్నింటిని నీలోనను నాయందునను జూడగలవు.

శ్లో॥ అపిచేదసి పాపేభ్య స్సర్వేభ్యః పాపకృత్తమః

సర్వం జ్ఞానప్లవేనైవ వృజినం సంతరిష్యసి

36

పాపులందరిలోను నీవు వాప్తిస్తుండవేమైనను జ్ఞానమను తెప్పతోడనే
వాసిని అతిక్రమించగలవు గనుక ఆజ్ఞానమహాత్యమిట్టిదని తెలుసు
కొనుము.

3 యజ్ఞభాంసి సమిధోఽగ్నిశ్చస్తోతామహ యోజన.

జ్ఞానాగ్ని స్పర్శకర్మాణి భస్మవాతుకురు తేతధా॥

37

అట్టేనా ప్రజ్వలితమగు అగ్నికట్టెలను దెబ్బలు భస్మముచేయునో
అట్టు భాసమను అగ్ని సమస్తమగు శుభాశుభ కర్మలను భస్మము
చేయుచున్నది.

అర్హత: సద్భావం, జాతీయవాద విద్యుత్

తత్త్వయం యోగసంసిద్ధః కాలేనాత్మని విందతి॥

చోకమున జ్ఞానతుల్యమగు శుద్ధవస్తువు మరియొకటిలేదు. కర్మయోగ సిద్ధుడై ముముక్షువు తనయందుదాను బ్రహ్మజ్ఞానమును కాలక్రమమున బడయుచున్నాడు.

శ్రీ॥ శ్రీద్వావాన్లభతేజ్జ్ఞానం తత్పర స్సంయతేంద్రియః

జ్ఞానం లభ్యాపరాంశాంతి మచిరేణాది గచ్ఛతి॥

39

శ్రద్ధాళువును. గురుసేవాప్రయుక్తుడును జితేంద్రియుడును అగువ్యక్తి
బ్రహ్మజ్ఞానమును పొందును అక్షరజ్ఞానమును పొంది దానితో బాటు
మోక్షమును పడయును.

ॐ श्वाशं विधा नत्तु సంసారాత్మవిनश्यతి.

నామయంత్రోక్తం పరీక్షితం సంశయాత్మకం! 40

40

గురువు కలిగినను, కొంచము జ్ఞానము కలిగినను, శత్రుయున్నను,
యిది సిద్ధించునో సిద్ధించునోయని సందేహపడువాడు భోక్తృపక్షగును.
సందిగ్ధచిత్తునకు ఈ లోకమూలేదు పరలోకమూలేదు అనగా సంసార
సుఖమునకు బ్రయత్నింపబోవునప్పుడు యిందేమి సుఖమున్నదియని

ధీయని విడచును మోక్షమును సాధించుటకు ప్రయత్నించుచు వాస
 ను నిలకడగా వుండబోదని, యింత శిష్టపడినను మోక్షము
 వచ్చునో, రాదో, యని సంశయించును, అందువల్ల స్వోవిధాన
 నష్టము పొందును.

యోగసమ్యక్ శరణం జ్ఞాన సంచ్ఛిన్న సంశయమ్ |

అత్తునంతం క రాజ్యం నిబద్ధంతి ధనంబయి॥

11

అప్పునా ఆత్మజ్ఞానమువలన ధర్మాధర్మములు త్యజించినవాడను బ్రహ్మజ్ఞానమువలన సంతోయములన్నియును తొలగినవాడను అగు అపొమత్తుని కర్మలు బంధించజాలవు.

తన్నాదజ్జాన సంభూతం హృత్ సంజ్ఞాచాసినాఽఽత్మనః

భిక్షువుల సంశయం యోగమా తిష్ఠాతి స భారత!

42

అర్జునా అజ్ఞానజాతమును, హృదయస్థితమును, ఆస్థివిషయశ్రమగు ఈ సంశయమును, జ్ఞాన ఖడ్గముచే ఛేదించి, కర్మత్వరహిత కర్మయోగమునపరివర్తించి యుద్ధాగ్రములెమ్మ.

జానయోగమును చతుర్థాధ్యాయము సమాప్తము.

అస్పృశ్యయోగము అను శ్రీ మద్భగవద్గీత

రాజయోగీయము

పంచమోఽధ్యాయం

కర్మ సన్యాస యోగము

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।

2. నన్నాచ్యుతం కర్మకాండ వృష్టి! పునర్యోగం చ శంససి,
యచ్చేయ ఏతియోరేకం తస్మై బ్రూహి సునిశ్చితమ్. 1

అద్దనుడు పక్కను :

శ్లోకము! నీవు కర్మజ్ఞునిగమును కర్మానుష్ఠానమును రెండుచెప్పుచున్నావు యీ రెంటిలో యేది శ్రేయస్కరమో నూటిగా నాకు తెలియజేప్పుము.

శ్రీ భగవానువాచ :

3. సన్మ్యసః కర్మయోగశ్చ నిశ్చేయసకరావుభౌ.
తయోస్తు కర్మనన్యాసా త్కర్మయోగో విశిష్యతే. 2

శ్రీకృష్ణుడు పల్కెను :

కర్మసన్యాసము, కర్మవృత్తి రహిత కర్మయోగము, రెండును
గూడా ముక్తిదాయకములే కాని రెంటిలోను కర్మత్యాగము
కంటే కర్మవృత్తి రహిత కర్మానుష్ఠానము శ్రేష్టమువృత్తము.

ఇంతలో యిద్దరూ నిత్యసన్నాహినీ యోగ ద్వేష్టిని కాజ్ఞాపి,
నిర్విహేళా మహాబాహూ! సుఖం బద్ధాత్మముచ్యతే, ౩

శ్రీ: తద్బద్ధయ స్తదాత్మాన స్తన్నిష్ఠా స్తత్పరాయణాః,

గచ్చన్యపునరావృత్తిం జ్ఞాననిర్మలాతకల్యూషాః.

17

ఆత్మజ్ఞానము నలన యెవరి అహంవృత్తియగు ఆ అజ్ఞానము వస్త్రమైనదో, వారి యాత్మజ్ఞానము పరబ్రహ్మరూపమై ఆదిత్యునివలె ప్రకాశింపజేయును. మరియు ఆ బ్రాహ్మనిశ్చయముగల ఆత్మభావులును ఆత్మస్థితులును ఆత్మపాపాయగులును ఆత్మజ్ఞానముచే పొందొట్టబడిన ఆవరణము గలవారు అగు ఈ ముఖ్యులు దస్మరీహితముయ పొందుచున్నారు.

విద్యావినయనమ్మమ్మే బ్రాహ్మణే గవి హస్తిన,

శునిచివ శ్వాతేడ పట్టణా పురుషోత్తమః.

18

ఇట్టిజ్ఞానులే, విద్యతోడను వినయముతోడను పెంపొందిన అంతఃకరణ
వృత్తితోవుండుకు గనుక బ్రాహ్మణునియందును, శుభకమీనందును
దాసిని దిను చంపాలుని యందును ఆవునందును, మేనుగునందును
సమదృష్టికలవాగు అగుచున్నాను.

இந்திய அரசாங்கம், 1950

సాక్షాత్తుల హాసము నిర్వాతనా ప్రాప్తికి తే. పా: 19

యెవ్వరిమనస్సు పూర్ణ వ్యక్తియందు సమభావమననిశ్చలమగుచున్నదో వారి వలన యీ జీవితముననే సృష్టిరూపమైన సంపాదము జయించ బడుచున్నది. యెట్లులనగా బ్రహ్మయొ గుణదోషరహితమగు సమ సగ్రూపము కనుగొనారు పూర్ణ వ్యక్తిగా ప్రాప్తి చెందుచున్నారు.

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

అర్చనా, పూజ, సమర్పణ, వివాహ, స్త్రీహృదయము:

శ్రీరబుద్ధికో మోహనర్జునుడు పూర్ణాచలమును, ప్రేమవల్ల పూజించి
సంగోషింపడు అప్రీయవస్తువును పొంది విషాదమునందడు.

79 అస్పర్శయోగము అనే భగవద్గీత-కర్మసన్న్యాసయోగము
 ~~~~~

శ్లో॥ కామకోధవియుక్తానాం యతీనాం యతచేతసామ్,
 అభితో బ్రహ్మనిర్వాణం వర్తతే విదితాత్మనామ్. 25
 కామకోధ విముక్తులను సంయమ చిత్తులును ఆత్మజ్ఞులును నగు
 యతులకు శరీర త్యాగమునకు పూర్వమునను తరువాతను గూడ
 మోక్షము లభించుచున్నది.

శ్లో॥ స్మర్మాకృత్వా బహిర్భాహ్యం శ్చక్షుశ్చైవాస్తరే భువోః,
 వాగిణాపానో సమాకృత్వా నాసాభ్యస్తరచారిణౌ. 26
 యశ్చేద్ద్రియమనోబుద్ధి ర్ముని ర్మోక్షపరాయణః, 27
 విగతేచ్ఛాభయకోరోధో య ససదా ముక్తవవ సః 28

బాహ్యములగు విషయాదులను అంతఃకరణమునందు నివాసమొనర్చి
 నివ్వకుండా బాటసారులను పంపివేసినట్లు పంపివేయవలెను. నేత్రముల
 కెంటిని ఆత్మపద్ధతిగా యేకమొనర్చి అజ్ఞేయమందునిలిపి నాసికారంధ్ర
 మందు సంచరించు ప్రాణవాయువు అపానముతోచేర్చి వ్యానరూప
 మున కుంభించి పూర్వఅధోగమనమును శూన్యమొనర్చి, బుద్ధినిశ్చ
 లమున, ముముక్షువై ఇచ్చ భయము కోపములేనివాడై యే యోగి
 వెలయుచుండునో అతడే సర్వదా బంధములేనివాడగును.

శ్లో॥ భోక్తారం యజ్ఞతపసాం సర్వలోక మహేశ్వరమ్,
 సుహృదం సర్వభూతానాం జ్ఞాత్వా మాం శాన్తిమృచ్ఛతి 29
 నన్ను యజ్ఞమునకును తపస్సునకును బోక్తగను, సర్వలోకేశ్వరునిగను
 సర్వజీవుల మి త్రి ని గ ను, తెలసుకొని, యోగి శాంతిని పొందు
 చున్నాడు.

పంచమోధ్యాయం కర్మసన్న్యాసయోగము
 స ం పూ ర్ణ ము.

అస్పర్శయోగము అను శ్రీ మద్భగవద్గీత

రా జ యో గీ య ము

ఆత్మసంయమయోగం

oooooooooooooooooooooooooooo

శ్రీ భగవానువాచ.

శ్లో॥ అనాశ్రితిః కర్మఫలం కార్యం కర్మ కరోతి యః
ససన్యాసీచ యోగీచ స నిర్ఘ్ని ర్నిచాఽక్రియః

1

శ్రీ భగవానుడు చెప్పుచున్నాడు,

కర్తృత్వత్యాగ పడితిగా కర్తవ్యమును నిత్యకర్మములను యెవ్వడు
యొనర్చుచున్నాఁడో అతడే సన్యాసి, యోగి యని చెప్పవచ్చును. అగ్ని
కర్మలనుగాని అగ్నిపేక్షలేని తపోదానాది కర్మములను గాని త్యజిం
చిన మాత్రమున వాడు సన్యాసియును కాదు, యోగియును కాదు.

వైదికకర్మ ఇష్ట పూర్త దత్తములని తిరివిధము ఇష్టమనయజ్ఞయగా
దులు. పూర్తమన తటాక నిర్మాణాదులు, దత్తమనదానము.

శ్లో॥ యంసన్యాస మితి ప్రాణు రోగ్యం తం విద్ధి వాఙ్మనః,
స హ్యసన్న్యస్తసజ్కుల్ప యోగీ భవతి కశ్చన.

2

అర్జునా! శాస్త్రము యెద్దానిని సన్యాసమనిచెప్పినో దానిని యోగ
మని గ్రహింపుము యేలయన సంకల్ప త్యాగి కాని యెడల యెవ్వ
డును యోగి కాజాలడు.

శ్లో॥ ఆరుదుఁ్డో ద్దునే రోగ్యం కర్మకారణ ముచ్యతే.

యోగారూఢస్య తస్మైవ శమః కారణ ముచ్యతే.

3

ధ్యానయోగమును పొందగోరు మునికి నిష్కామ కర్మానుష్ఠానము
సాధనమని చెప్పబడుచున్నది జ్ఞానమును అధిష్టించిన అధ్యానవిఘ్నము
సర్వకర్మనివృత్తియే సాధనమని చెప్పబడుచున్నది.

శ్లో॥ యదాహి చేద్వియార్థేషు స కర్మ స్వనుషజ్జతే.

సర్వసజ్కుల్పసన్యాసే యోగారూఢస్తదోచ్యతే.

4

81 అస్పర్శయోగము అనే భగవద్గీత-ఆత్మసంయమయోగము
 ~~~~~

యెప్పుడు కర్తృత్వ రహిత కర్మాచరణ పద్ధత్యందు సర్వసంకల్ప
 త్యాగియగువాడు నిత్యనైమిత్తిక కర్మలకు ఆసక్తుడుకావో అప్పుడు
 యోగారూఢుడని చెప్పబడును.

శ్లో॥ ఉద్ధరే దాత్మనాఽఽత్మానం నాత్మన మవనాదయేత్,
 అత్మైవ హ్యేకైవో బన్ధు రాత్మైవ రిపు రాత్మనః. 5
 మనుష్యుడు వివేకముతో గూడిన కర్తృత్వ రహితమగు మనస్సునలన
 తన్నుతానే సంసారమునుండి వ్రక్కరించు కొనవలయును. యెప్పుడును
 విషయాసక్తి రూపక కర్తృత్వము పొందికూడదు యేలననగా కర్తృత్వ
 రహిత మనస్సే మనుష్యునకు యధార్థమగు హితమును తెలియచేయు
 మిత్రిము. కర్తృత్వరూప విషయాసక్తిమగు మనస్సే మనుష్యునకు
 పరమ శత్రువు

శ్లో॥ బన్ధురాత్మాఽఽత్మనస్తస్య యేనాత్మై వాత్మనాజితః,
 అనాత్మన స్తు శత్రుత్వై ఏరతాత్మైవ శత్రువత్. 6
 యే వివేకముతో గూడిన మనస్సు నలన జేహేంద్రియాదుల
 జయింపబడుచున్నవో ఆ మనస్సు ఆ జీవాత్మకు మిత్రిమ
 కాని అజితాత్ముని వివేకశూన్యమగు మనస్సు కర్తృత్వరూపస్వేచ్ఛ
 ప్రవర్తనవలన శత్రువువలె అపకృతి నొసర్ప ప్రవర్తించును.

శ్లో॥ జితాత్మనః ప్రశాంతస్య పరమాత్మా సమాహితః,
 శీతోష్ణసుఖదుఃఖేషు తథా మానావమాన మ్హిః. 7
 జితేంద్రియుడును శాంతుడును అయినవాడు శీతోష్ణసుఖదుఃఖముల
 లోను, సన్మాన తిరస్కారములునందునప్పుడును ఆత్మపద్ధతిగానుండును
 యేలాటిచలనము వుండదు.

శ్లో॥ జ్ఞానవిజ్ఞానతృప్తాత్మా కూటస్థో విజితేంద్రియః,
 యుక్త ఇత్యుచ్యతే యోగీ సమలోపాశ్మకాశ్చనః. 8

3. శ్లో॥ యో యుష్మత్ సతత మాత్మానం రహసి స్థితః,
ఏకాక్షో యతఃచిత్తాత్మా నిరాశీర పరిగ్రహః. 10

సుచా దేశే పృథివ్యాన్ని స్థిరమాసనమాత్మనః
 నాత్మ్యచ్ఛ్రితం నాతివీచం శేలాజినకుశోత్తరమ్
 తత్తైకాగ్నిం మనః కృత్వా యతచిత్తేంద్రియక్రియః,
 ఉపవిశ్యాసనే యజ్ఞాన్యోగమాత్మ విశుద్ధయేః.

సమం కాయశీతో గ్రీవం ధారయన్నచలం స్థిరః,
 సంప్రేక్ష్య నాసికాగ్రిం స్వం దిశశ్చానలౌకయన్,
 ప్రశాంతాత్మా విగతభీ బృహ్మచారివ్రతే స్థితః,
 మనస్సంయమ్య మచ్చిత్తైర్ముక్త ఆసీతమత్పరః.

యుష్టాన్నేవం సదాఽఽత్మానం యోగీ నియతమానసః.
శాన్తిం నిర్వాణపరమాం మత్సంస్థామధిగచ్ఛతి. 15

కిరి అస్పర్శయోగము అనే భగవద్గీత-ఆత్మసంయమయోగము
 ~~~~~

మఃఖముగాని సమభావమున చూచునో ఆ ఆత్మజ్ఞాని శ్రేష్ఠుడని
 నా అభిప్రాయము.

అర్జున ఉవాచ :

యోఽయంయోగస్త్వయాప్రోక్త స్సామ్యేన మధుసూదన!

ఏతస్మాహం న శశ్యామి చంచలత్వాత్ తిం సిఘమ్. కిరి

అర్జునుడు పల్కెను.

మధుసూదనా మనస్సులయ విక్షేపశూన్యమై కేవలాత్మాకారమై
 వెలియు సగుత్వ యోగమును నీవు చెప్పితివి, చంచలస్వభావమగు
 మనస్సున యీసమత్వభావమెట్లు సిరమగునో గ్రహింపజాలకున్నాను.

చంచలం హి మనః కృష్ణ! పమాధి బలవద్భృథమ్,

తస్మాహం నిగ్రహం మన్యే వాయోరివ సుదుష్కరమ్. కిరి

కృష్ణా మనస్సు చంచలము, శరీరమునకు యిందియములకు కలత
 కలుగజేయునదై యున్నది. దీనిని విషయ వాసనల నుండి నివృత్తి
 మొనర్చుట అత్యంత కఠినము, దీని నిరోధించుట ఆకాశమునందలి
 వాయువును నిరోధించు ప్రయత్నమువలె అనాధ్యమని తలంచు
 చున్నాను.

శ్రీ భగవానువాచ—

అసంశయం మహాబాహో! మనో దుర్నిగ్రహం చలమ్,

అభ్యాసేన తు కాంతేయ! వైరాగ్యేణ చ గృహ్యతే. కిరి

శ్రీకృష్ణుడు పల్కెను మహావీరుడవగు వోకుంతీ పుత్రా! మనస్సు
 నిగ్రహింప కష్టమునుటలో సందేహములేదు. కాని ధ్యానాభ్యాసము
 వలనను, కర్తృత్వ రహిత కర్మాచరణవలనను, ఐహికపారలౌకిక
 విషయ వితృప్తవలనను దీనిని నిరోధింపవచ్చును.

అట్లునా పూర్వజన్మమందు పొంది యుండిన అమోక్ష పరమగు బుద్ధిని పొందును. మరియు పూర్వజన్మమున నొనర్పబడిన సాధనతో పూర్వ జన్మమునందలి సంస్కారముల ప్రేరేపణ వలన సిద్ధిని బొంద అంత కంటె యెక్కువగ ప్రయత్నించును.

పూర్వాభ్యాసేవ తేనై న హ్రియతే వ్యావశోపి నః,

జిల్లా సు రపి యోగస్య శబ్దబ్రహ్మైవైవర్తతే.

44

అతడు ప్రయత్న మొనర్చక పోయినను, పూర్వజన్మము నందలి అభ్యాసముననే ఆకర్షింప బడును. యోగస్వరూపమును యెరుగ గోరు వాడు వేదోక్తములగు కర్మముల ననుష్ఠించిన కలుగు ఫలమును అతిక్రమించును.

ప్రయత్నా ద్యతమానస్తు యోగీ సంశుద్ధకిల్బిషః,

అనేక జన్మసంసిద్ధస్థో యాతి పరాం గతిమ్.

45

పూర్వజన్మ కృతముగు యత్నముకంటె యెక్కువగా ప్రయత్నించుచు వాపరిహితముడై యోగి బహుజన్మ నాశనా ఫలముగ పరమగతిని పొందును.

తపస్విభ్యోఽధివో యోగీ భ్రాతృభ్యోఽపి మతోఽధికః,

కర్మభ్యో శాచికో యోగీ తస్మాద్భోగీ భవాయన.

46

యోగియగు తత్వజ్ఞుని కృత్య చాంద్రాయణాది రూపకమగు తపస్సు నొనర్చుదాని కంటెను శ్రేష్ఠుడు. శాస్త్రజ్ఞానము, శాస్త్రార్థము నెరుగు పండితుల కంటెను శ్రేష్ఠుడు. అగ్నిహోతాధి కర్మల నొనర్చువాని కంటెను శ్రేష్ఠుడు. అని నా నిర్ణయము గనుక అర్జున నీవు తత్వజ్ఞునివి కమ్ము.

అస్పర్శయోగము అనే భగద్గీత-ఆత్మసంయమయోగము 92
 ~~~~~

యోగినా మపి సర్వేషాం మద్గతే నాన్తరాత్మనా,

శ్రీధ్రావాన్ భజతే యోమాం సమేయుక్తమో మతః. 47

యెవ్వడు శ్రీధ్రాయుక్తుడై ఆసక్తితో గూడిన చిత్తముతో నన్ను
 భజించునో అతడు రుద్రాదిత్యాది దేవతా భ్యానపరులగు యోగు
 లందరికంటెను సర్వశ్రేష్ఠుడు యిది నా సిద్ధాంతము.

కర్మషట్కము (వృషాభ్యాసము) సంపూర్ణము

—*—

